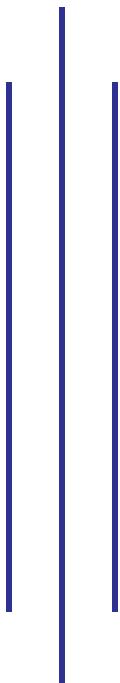

बलेफी गाउँपालिका

बालबालिकाको वस्तुगत विवरण-२०८०

CHILDREN PROFILE-2080

प्रकाशक:
बलेफी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सिन्धुपाल्चोक

पुस्तकको नाम :

बलेफी गाउँपालिकाको बालबालिकाको वस्तुगत विवरण २०८०

प्रकाशक:

बलेफी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक

सम्पादन सल्लाहकार

श्री गंगा बहादुर तामाङ, अध्यक्ष, बलेफी गाउँपालिका

श्री सरु लामा तामाङ उपाध्यक्ष, बलेफी गाउँपालिका

श्री सल बहादुर पाण्डे, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, बलेफी गाउँपालिका

श्री विष्णु प्रसाद चौबे, बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय सहजकर्ता

लेखन तथा सम्पादन

शर्मिला पौडेल, बालमैत्री स्थानीय शासन परामर्शदाता

लेखन सहयोग

हरि पौडेल, बालमैत्री पालिका सहजकर्ता, बलेफी गाउँपालिका

रेवती पौडेल, बालमैत्री सहजकर्ता, वडा नं १, जलविरे

नविना नेपाल, बालमैत्री सहजकर्ता, वडा नं २, फुल्पिङ्कोट

सुस्मा तामाङ, बालमैत्री सहजकर्ता, वडा नं. ३, धुस्कोट

सावित्रि खड्का, बालमैत्री सहजकर्ता वडा नं. ४, अदमारा

विष्णु बहादुर खत्री, बालमैत्री सहजकर्ता, वडा नं. ५, बलेफी

सम्भना सतसंकर, बालमैत्री सहजकर्ता, वडा नं. ६, जालवारी

यसोदा नेपाल, बालमैत्री सहजकर्ता, वडा नं. ७, खाडीचौर

सुजना पराजुली, बालमैत्री सहजकर्ता, वडा नं. ८, लामोसाँघु

तयारी मिति: २०८०, जेष्ठ

प्रकाशन मिति : २०८०, जेष्ठ

बलेफी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सिन्धुपाल्चोक, बागमती प्रदेश

शुभकामना मन्त्रव्य

समाज र राष्ट्रको उज्ज्वल भविष्य निर्माणका लागि वर्तमानमा बालबालिकाको क्षेत्रमा प्राथमिकताका साथ लगानी गर्नुपर्छ भन्ने विषयलाई महसुस गरी बलेफी गाउँपालिकाले बालमैत्री स्थानीय शासन लागु गरेको छ। बालअधिकारको क्षेत्रमा काम गर्दै बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ ले तोकेका सुचक र मापदण्ड पुरा गरी वि.सं. २०८१ सम्ममा बालमैत्री घोषणा गर्ने योजना बलेफी गाउँपालिकाको रहेको छ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ मा उल्लेखित ५ वटा चरण र ५१ सूचकहरु पुरा गर्ने क्षेत्रलाई बालमैत्री क्षेत्र घोषणा गर्न सकिने व्यवस्था अनुरूप स्थानीय तहमा “बालबालिकाको अवस्था सम्बन्धी वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) तयार गर्ने र प्रकाशन” गर्नुपर्ने भएकाले यस गाउँपालिकाको यथासंभव विवरण संकलन गरी यो बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ।

यस वस्तुगत विवरणमा बालमैत्री स्थानीय शासनका सुचकहरुको विस्तृत विवरण सहितको तथ्यांक समावेश गरिएको हुँदा वडा र पालिका स्तरको बालबालिकाको आवधिक योजना तयारी संगै बालमैत्री गाउँपालिका घोषणाको लागि मार्गदर्शन गर्ने कुरामा हामी विश्वस्त छौं। वस्तुगत विवरणमार्फत पत्ता लागेका कमजोर सूचकहरुमा प्राथमिकताका साथ लगानी गरी सूचक पुरा गर्न म आफु सहित मातहतका सम्बन्धित वडा र शाखाहरुलाई परिचालन गर्ने र पूर्ण रूपमा बालमैत्री वातावरण निर्माण, पोषणमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन, बालबालिकाको संरक्षण, समग्र विकास र सहभागितामा थप सक्रियताका साथ कार्य गर्न हामी प्रतिवद्ध छौं।

अन्त्यमा यस पुस्तकको लेखन तथा सम्पादनमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नुहुने परामर्शदाता शर्मिला पौडेल, शिक्षा शाखा, स्वास्थ्य शाखा लगायत बालमैत्री पालिका र वडा स्तरीय सहजकर्ताहरु र सम्पूर्ण गणकहरुलाई धन्यवाद सहित आभार व्यक्त गर्दछु।

गंगा बहादुर तामाङ
अध्यक्ष, बलेफी गाउँपालिका
अध्यक्ष, बालमैत्री स्थानीय शासन गाउँ समिति

बलेफी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सिन्धुपाल्चोक, बागमती प्रदेश

शुभकामना मन्तव्य

बालमैत्री स्थानीय शासन भन्नाले गैरविभेदीकरण, बालबालिकाको सर्वोत्तम हित, सर्वाङ्गिण विकास र अर्थपूर्ण सहभागिताको सिद्धान्तमा आधारित भई बालबचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र अर्थपूर्ण बालसहभागिता जस्ता बालअधिकारका सवाललाई स्थानीय तहको नीति, योजना, संरचना र कार्यप्रक्रियामा संस्थागत गर्ने शासकीय पद्धतिलाई सम्झनुपर्दछ । बालमैत्री स्थानीय शासनले बालबालिकाको अधिकार सुनिश्चित गर्ने, बालबालिकाको क्षेत्रमा लगानी गर्ने र भविष्यमा सक्षम नागरिक तयार गर्नका लागि मार्गदर्शन गर्ने कार्य गर्दछ ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ मा उल्लेखित सूचकहरूमा गाउँपालिकाको हालको अवस्था पहिचान गरी आगामी दिनमा बालालिकाको आवधिक लगानी योजना तयार गर्न सहयोग पुगोस् भन्ने उद्देश्यले यो बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । यसले आगामी दिन यस क्षेत्रमा बालबालिकाको लागि काम गर्ने संघसंस्था लगायत गाउँपालिका स्वयंलाई समेत बालमैत्री घोषणा र दिगोपनाको सुनिश्चितताको लागि काम गर्न मार्गदर्शन गर्नेछ ।

नेपालको संविधान, बालबालिका सम्बन्धि ऐन, स्थानीय सरकार संचालन ऐन लगायत बालबालिका सम्बन्धी बनेका विभिन्न राष्ट्रिय अन्तर्रायित्रय कानूनहरूमा बालअधिकार सुनिश्चिताको लागि स्थानीय तहको महत्वपूर्ण भुमिका उल्लेख भएको हुँदा सो भुमिकालाई पुरा गर्न बालबालिकाको क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी हामीले निरन्तर कार्य गरेका छौं । बालालिकाको समग्र अधिकार सुनिश्चित गर्दै भविष्यमा सक्षम नागरिक तयार गर्नको लागि थप सक्रियताका साथ कार्य गर्न हामी प्रतिवद्ध छौं ।

अन्त्यमा बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीको क्रममा सहयोग गर्नुहुने परामर्शदाता लगायत सम्बन्धित विषयगत शाखा, बालमैत्री सहजकर्ता, तथ्यांक संकलक सबैमा आभार व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

सरु लामा तामाड
उपाध्यक्ष, बलेफी गाउँपालिका
उपाध्यक्ष, बालमैत्री स्थानीय शासन गाउँ समिति

बलेफी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सिन्धुपाल्चोक, बागमती प्रदेश

शुभकामना मन्तव्य

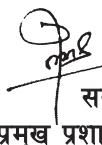

सन् १९९० मा नेपालले संयुक्त राष्ट्रसंघीय बालअधिकार सम्बन्धी महासभ्य (CRC) १९८९ लाई अनुमोदन गरेपश्चात बालअधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि थुप्रै प्रयासहरु हुँदै आएका छन्। बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७५ लगायत अन्य कानून, नीति, योजना निर्माण र कार्यान्वयन सँगै नेपालको संविधानको धारा ३९ मा बालबालिकाको हक अधिकारबारे स्पष्ट उल्लेख हुनुले नेपाल सरकार बालअधिकारप्रति संवेदनशील र प्रतिवद्ध रहेको देखिन्छ।

कुनै पनि राष्ट्रको दिगो विकास र समृद्धिका लागि बालबालिकाको क्षेत्रमा गरेको लगानीले उच्चतम प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने यथार्थ विभिन्न अध्ययन अनुसन्धानबाट प्रमाणित भईसकेको सन्दर्भमा बलेफी गाउँपालिकाले बालमैत्री स्थानीय शासन लागू गरी शिक्षा, स्वास्थ्य, नेतृत्व विकास, बाल संरक्षण, बाल सहभागिताको क्षेत्रमा निरन्तर काम गर्दै आइरहेको छ। बालमैत्री स्थानीय शासनलाई संस्थारात गर्नको लागि गाउँपालिकाले प्रत्येक वडामा र पालिकास्तरमा गरी ९ जना बालमैत्री सहजकर्ता परिचालन गरी कार्य गरिरहेको अवस्था छ।

गाउँपालिकाका बालबालिकाको वास्तविक अवस्था पत्ता लगाई बालबालिकाको क्षेत्रमा विशेष प्राथमिकताका साथ लगानी गरी बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्ने उद्देश्यले यो बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ। यो बालबालिकाको वस्तुगत विवरणबाट हालसम्म बालमैत्री घोषणाको लागि आवश्यक ५१ सुचकमा पुरा हुनुपर्ने तोकिएको मापदण्डमा २० सुचकमा आवश्यक नितिजा प्राप्त भईसकेको र बाँकी ३१ सुचकमा बालमैत्री घोषणाको लागि चरणवद्ध रूपमा योजना बनाई काम गर्नुपर्ने देखिएको छ। गाउँपालिकामा चुनौतीको रूपमा देखिएको बालविवाह, बालश्रम, कुलत तथा दुर्व्यसनी न्युनीकरण, बाल संरक्षण, बालबालिकाको नेतृत्व विकास लगायतको क्षेत्रमा सक्रियताका साथ काम गरी वि.सं. २०८१ सम्ममा बालमैत्री घोषणा गर्ने लक्ष्य गाउँपालिकाको छ। यस प्रतिवेदनले बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरुमा वडागत अवस्था समेत स्पष्ट रूपमा देखाएको हुनाले आगामी दिनमा बालबालिकाको लगानी योजना तयार गरी बालमैत्री स्थानीय शासनको दिगोपनलाई प्रभावकारी बनाउन महत्वपूर्ण भुमिका निर्वाह गर्नेछ।

बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीको क्रममा प्राविधिक सहयोग गर्नुहुने परामर्शदाता शर्मिला पौडेल, सबै विषयगत शाखा प्रमुख एवं प्रतिनिधिहरु, बालमैत्री सहजकर्ताहरु, बाल समुहहरु, तथ्यांक उपलब्ध गराएर सहयोग गर्नुहुने स्वास्थ्य संस्था, घरपरिवार, विद्यालय र तथ्यांक संकलनमा खटिनुभएका गणकहरु लगायत यस कार्यमा सहयोग गर्नुहुने सबैमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु।

.....
सल बहादुर पाउडे
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

गाउँपालिका स्तरीय बाल संजाल

बलेफी गाउँपालिका
बलेफी, सिन्धुपाल्चोक

शुभकामना मन्त्रव्य

बालबालिकाको अधिकार सुनिश्चित गर्न, बालबालिकाको आवाजको सम्मान गर्न, बालबालिकाको समग्र क्षमता विकास गर्न, संरक्षण गर्न र सम्बन्धित विषयमा हाम्रो सहभागिता निरन्तर गराउनका लागि बलेफी गाउँपालिकाले बालमैत्री स्थानीय शासन लागु गरेकोमा हामी अत्यन्त खुशी छौं । बालमैत्री स्थानीय शासनको सुचकहरूमा बालबालिकाको अवस्था थाहा हुने गरी बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गर्नुभएकोमा गाउँपालिकालाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं ।

हामी बालबालिकाको बाँच्न पाउने अधिकार, संरक्षणको अधिकार, विकासको लागि, सहभागिताको अधिकार सुनिश्चित गर्न वडा र गाउँपालिकाले बालमैत्री घोषणा गर्ने प्रतिवद्धता गरेपनि घरपरिवार, समुदाय, विद्यालयमा हुनुपर्ने पूर्ण बालमैत्री व्यवहार कार्यान्वयन नभएको हामीले महशुस गरेका छौं । आगामी दिनमा वडा र गाउँपालिकाले बालबालिकाको शिक्षा, स्वास्थ्य, संरक्षण र नेतृत्व विकास संगै प्रत्येक परिवारमा बालमैत्री व्यवहार र घर, विद्यालय, सार्वजनिक स्थानमा बालमैत्री पूर्वाधारहरूको सुनिश्चिताका लागि काम गर्नुहुनेछ, भन्ने आशा लिएका छौं । जसका लागि बालमैत्री घोषणा र दिगोपनको अभियानमा बालसमुह र संजालको तर्फबाट हामी बालालिकाहरूले गर्नुपर्ने काम हामी निरन्तर गर्नेछौं ।

बालबालिकाको तर्फबाट समेत शुभकामनाका शब्द लेख्ने अवसर दिनुभएकोमा धन्यवाद दिई पूर्ण रूपमा बालमैत्री व्यवहार र वातावरण सहितको नमुना गाउँपालिका बन्न सकोस भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

किरण गिरी
अध्यक्ष

बलेफी गाउँपालिका स्तरीय बाल संजाल

हाम्रो भनाई

बालमैत्री स्थानीय शासन भन्नाले गैरविभेदीकरण, बालबालिकाको सर्वोत्तम हित, सर्वाङ्गिण विकास र अर्थपूर्ण सहभागिताको सिद्धान्तमा आधारित भई बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र अर्थपूर्ण बालसहभागिता जस्ता बालअधिकारका सवाललाई स्थानीय तहको नीति, योजना, संरचना र कार्यप्रक्रियामा संस्थागत गर्ने शासकीय पद्धतिलाई सम्झनुपर्दछ । बालमैत्री स्थानीय शासनले बालबालिकाको अधिकार सुनिश्चित गर्ने, बालबालिकाको क्षेत्रमा लगानी गर्न र भविश्यमा सक्षम नागरिक तयार गर्नका लागि मार्गदर्शन गर्ने कार्य गर्दछ । यसले स्थानीय तहलाई बालबालिकाको हितमा योजना तर्जुमा, स्रोतको विनियोजन, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन जस्ता कार्य गर्न सघाउँदछ ।

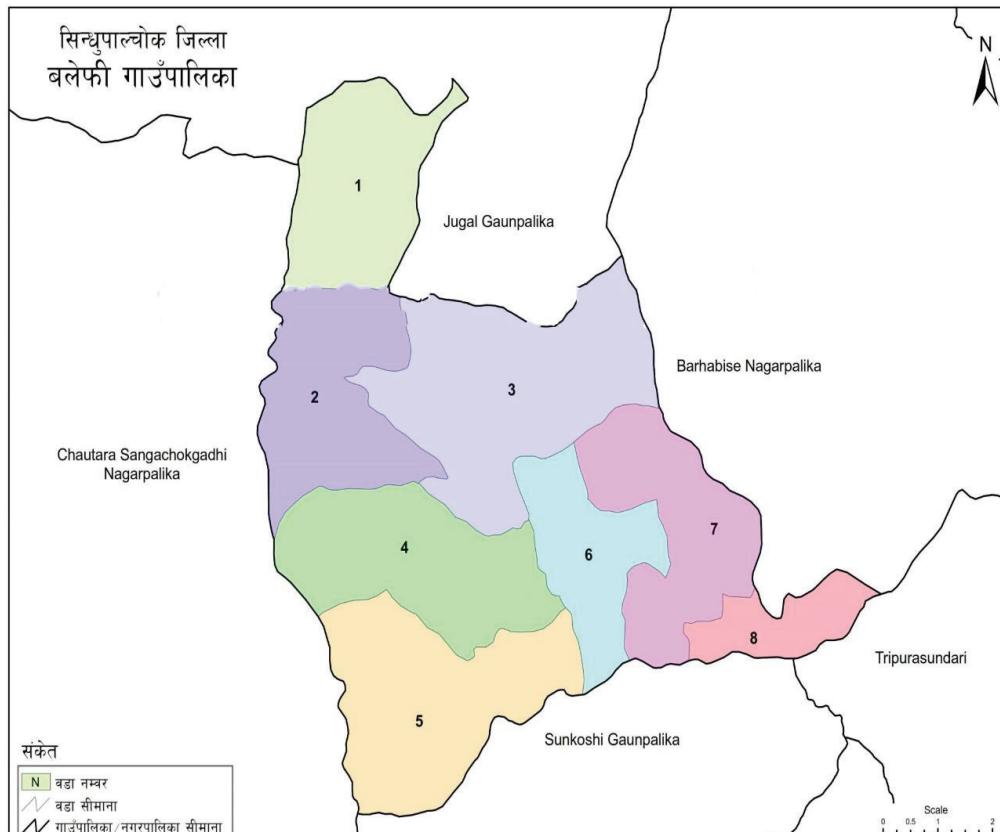
बलेफी गाउँपालिका बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा उन्मुख स्थानीय तह हो । बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ ले निर्दिष्ट गरेका सूचक र मापदण्ड पुरा गर्दै यथाशक्य छिटो बालमैत्री घोषणा गर्ने योजना बलेफी गाउँपालिकाको रहेको छ । बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ मा उल्लेखित ५ वटा चरण र ५१ सूचकहरू पुरा गर्ने क्षेत्रलाई बालमैत्री क्षेत्र घोषणा गर्न सकिने व्यवस्था अनुरूप बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा र विद्यमान अवस्था सम्बन्धी कार्यान्वयन निर्देशिकाको सूचकमा आधारित भई स्थानीय तहमा “बालबालिकाको अवस्था सम्बन्धी वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) तयार गर्ने र प्रकाशन” गर्नुपर्ने भएकाले यस गाउँपालिकाको यथासम्भव विवरण संकलन गरी यो बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ ।

बालबालिकाको वस्तुगत विवरणमा विशेष गरी ९ ओटा परिच्छेदहरूमा जनसंख्या र भौगोलिक अवस्था सहित गाउँपालिकाको चिनारी, बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा र कार्यक्षेत्र, पालिका र वडागत जनसंख्या, बाल तथा मातृ स्वास्थ्य मा बाल बचाउ अन्तर्गतका सुचकहरूको अवस्था, शैक्षिक अवस्था अन्तर्गत बाल विकासका सुचकहरूको अवस्था, बाल संरक्षण, बाल सहभागिता, आर्थिक विकास, प्रकोप तथा शान्ति सुरक्षा लगायतका विषयलाई समेटी बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका लागि आवश्यक सूचकमा पालिकाको अवस्थाको चित्रण गरिएको छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासनका प्रतिफलहरू मध्ये वस्तुगत विवरण तयार गर्न अनिवार्य रहेको र यसवाट पालिका सहित समग्र वडाहरूमा बालबालिकाहरू के कस्तो अवस्थामा रहेका छन् भन्ने कुरा थाहा पाउन सकिने हुदा यसको महत्व रहेको छ । बालबालिकाको वस्तुगत विवरणले बालबालिकाको यथार्थ चित्रण गर्ने हुँदा यसले बालबालिकाको लगानी योजना तर्जुमा प्रक्रियामा पनि सघाउछ र बालअधिकारका सम्बन्धमा भए गरेका कार्यहरूको विवरण पनि सार्वजनिक हुनेछ । प्रत्येक घरधुरी सर्वेक्षण, स्वास्थ्य संस्था र विद्यालयहरूसँग समन्वय गरी तयार गरिएको यस वस्तुगत विवरणले आगामी दिनमा बालमैत्री घोषणा र दिगोपनका लागि मार्गदर्शन गर्ने कुरामा हामी विश्वस्त छौं ।

लेखन तथा सम्पादन मण्डल

बलेफी गाउँपालिकाको वडागत नक्सा

विषय सूची

क्र.सं.	शीर्षक	पेज नं.
परिच्छेद १	गाउँपालिकाको परिचय	१३-१६
१.१	भौगोलिक अवस्थिती	
१.२	हावापानी र भू-उपयोग	
१.३	ऐतिहासिक पृष्ठभुमि तथा विशेषता	
१.४	आर्थिक अवस्था	
१.५	विकासका सम्भावना, अवसर, चुनौती र समस्याहरु	
१.७	प्रमुख व्यवसाय तथा रोजगारीको अवस्था	
परिच्छेद २	बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा र कार्यक्षेत्र	१७-४१
२.१	बालबालिकाको परिभाषा तथा बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता	
२.२	विद्यमान ऐन नियममा बालबालिका सम्बन्धी भएका व्यवस्था	
२.३	गाउँपालिका स्तरीय योजनामा बालबालिका सम्बन्धी भएको व्यवस्था	
२.४	बाल समुह वा बालक्लबहरु	
२.५	बालमैत्री स्थानीय तहको अवधारणा	
२.६	बालमैत्री स्थानीय शासनको कार्यक्षेत्र (सूचकको अवस्था)	
२.७	बालअधिकार (बालबचाउ, बाल संरक्षण, बालविकास र बालसहभागिता)	
२.८	बालमैत्री स्थानीय शासनका साझेदार तथा सहयोगी संस्थाहरु	
२.९	बालमैत्री सुशासनयुक्त गाउँपालिकाको लागि अवसर र सम्भावनाहरु	
परिच्छेद ३	जनसंख्या	४२-४८
३.१	उमेर समूह तथा जातीगत आधारमा जनसंख्या	
३.२	मातृभाषाका आधारमा जनसंख्या	
३.३	जनसंख्या वृद्धिदर	
३.४	जन्मदर्ता सम्बन्धी विवरण	
३.५	बालविवाहको अवस्था	
३.६	परिवार संख्या र प्रतिपरिवार औसत संख्या	
३.७	अपाङ्गता भएका बालबालिकाको विवरण	
परिच्छेद ४	बाल तथा मातृ स्वास्थ्य	४९-५७
४.१	स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण	
४.२	सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम	
४.३	खोप लगाउने बालबालिका सम्बन्धी विवरण	

४.४	बालबालिकामा पोषणको स्थिती	
४.५	बालबालिकामा देखा पर्ने मुख्य रोगहरु र तीनको उपचार व्यवस्था	
४.६	प्रसुती पूर्व चार पटक स्वास्थ्य परिक्षण , आइरन चक्की, टिटि खोप लगाउने गर्भवती महिलाहरुको विवरण	
४.७	दक्ष जनशक्तिबाट सुल्केरी गराउने महिलाहरुको विवरण	
४.८	नियमित रूपमा तौल लिइएका बालबालिका सम्बन्धी विवरण	
४.९	भिटामिन ए तथा जुकाको औषधि खाएका बालबालिका सम्बन्धी विवरण	
४.१०	आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गर्ने घरपरिवार सम्बन्धी विवरण	
४.११	सार्वजनिक तथा निजी चर्पी र सरसफाई सम्बन्धी विवरण	
४.१२	खानेपानीको स्रोत तथा उपलब्धता सम्बन्धी विवरण	
४.१३	एच आइ भी प्रभावित तथा एआरभी प्रोफिल्याक्सिस प्रयोगको अवस्था	
परिच्छेद ५	शैक्षिक अवस्था	५८-७७
५.१	महिला तथा बालबालिकाको साक्षरता विवरण	
५.२	शैक्षिक संस्थाहरु र छात्रछात्राको विवरण	
५.३	विद्यार्थी भर्ना दर	
५.४	बिचमै विद्यालय छोड्ने विद्यार्थी सम्बन्धी विवरण	
५.५	छात्रवृत्ति प्राप्त विद्यार्थी विवरण	
५.६	कुल शिक्षक शिक्षिका र शिक्षकको तालिम सम्बन्धी विवरण	
५.७	कुल शिक्षक शिक्षिका र विद्यार्थी अनुपात सम्बन्धी विवरण	
५.८	विद्यालयको शैचालय र खानेपानीको व्यवस्था	
५.९	विद्यालयको कक्षा कोठा, फर्निचर, खेल मैदान सम्बन्धी विवरण	
५.१०	विद्यालय जान लाग्ने समय	
५.११	बाल विकास केन्द्र र पूर्व प्रा.वि. तहमा अध्ययनरत विद्यार्थी विवरण	
५.१२	बालकलब, अतिरिक्त क्रियाकलप, वि.व्य.स.मा सहभागिता सम्बन्धी विवरण	
५.१३	विद्यालयमा कुहिने नकुहिने फोहोर व्यवस्थान, सेनेटरी प्याडको व्यवस्था र बालबालिकालाई दिईने यातना सम्बन्धी विवरण	
परिच्छेद ६	बाल संरक्षण	७८-८२
६.१	द्रन्दपिडित तथा जोखिममा परेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण	
६.२	विस्थापित बालबालिका सम्बन्धी विवरण	
६.३	बालश्रमिक सम्बन्धी विवरण	

६.४	बाल यौन शोषण तथा बेचविखनसम्बन्धी विवरण
६.५	सडक बालबालिकाको विवरण
६.६	कुलतमा लागेका बालबालिकाको विवरण
६.७	उमेर समुह अनुसार मृत्यु हुने बालबालिका विवरण
६.८	खाद्यान्न संकटमा परेका बालबालिकाको विवरण
६.९	जाडो तथा गर्भका कारण मृत्यु हुने गर्भवती आमा तथा बालबालिकाको विवरण
६.१०	संस्थागत हेरचाहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

परिच्छेद ७ बाल सहभागिता

८३-८५

७.१	बालबालिका संग सम्बन्धित विविध संरचनामा बाल सहभागिताको विवरण
७.२	बालबालिका सम्बन्धी योजना र विनियोजित बजेटको विवरण

परिच्छेद ८ आर्थिक विकास

८६

परिच्छेद ९ प्रकोप तथा शान्ति सुरक्षा

८७-८८

९.१	प्रकोपको विवरण
९.२	प्रकोपबाट भएको क्षतीको विवरण
९.३	बाल अपराधको विवरण

अनुसुचीहरू :

अनुसुची १ : बालमैत्री स्थानीय शासन गाउँपालिका स्तरीय समितिको विवरण ८८-८९

अनुसुची २ : बालमैत्री सहजकर्ताहरूको विवरण ९०

परिच्छेद १ : गाउँपालिकाको परिचय

१.१ भौगोलिक अवस्थिती

बागमती प्रदेश अन्तर्गतको बलेफी गाउँपालिका सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका १२ वटा स्थानीय तहमध्ये महत्वपूर्ण भौगोलिक अवस्थितीमा रहेको स्थानीय तह हो । यो गाउँपालिका सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका ९ गाउँपालिका मध्ये केन्द्र भागमा रहेको छ । यो गाउँपालिका जलबिरे, फुल्पिडकोट, फुल्पिडडाँडा र मांखा गा.वि.स.हरु समेटेर स्थापना भएको हो । समुंद्री सतहबाट d सय देखि 24 सय मिटरको उचाइमा रहेको बलेफी गाउँपालिकाको केन्द्र बलेफी बजारमा छ । यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल 69.60 व.कि.मि. रहेको छ । बलेफी गाउँपालिकालाई d वटा वडामा विभाजन गरिएको छ । सोही आधारमा गाउँपालिकाले प्रशासनिक एवं सेवा प्रवाहका कार्य गरिरहेको छ । यस पालिकामा हिन्दु, बौद्ध र किञ्चित्यनहरुको धर्म मान्नेहरुको बसोबास रहेको छ । यहाँको मुख्य भाषा नेपली हो, त्यस्तै तामाङ, नेवार र अरु भाषा पनि बोलिने गर्दछन् । वि.सं 2070 को जनगणना अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या 17005 देखिएको छ भने वि.सं 2070 मा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षणको क्रममा यस पालिकामा जम्मा जनसंख्या 21097 रहेको छ । बलेफी गाउँपालिकाको पूर्वमा बाह्रबिसे नगरपालिका, पश्चिममा चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, उत्तरमा जुगल गाउँपालिका र दक्षिणमा सुनकोशी गाउँपालिका रहेका छन् । पालिकाको नयाँ प्रशासनीक भवन बलेफी बजारदेखि केही माथि बनिरहेको छ ।

१.२. हावापानी र भु-उपयोग

मूलतः समशितोष्ण हावापानी पाईने यो गाउँपालिकामा अधिकतम 32° से. देखि न्युनतम 0° से. सम्म तापक्रम रहने गर्दछ भने औसत वर्षा वार्षिक 1200 मि.मि. सम्म हुन्छ । कृषि उत्पादनको दृष्टिकोणले हेर्ने हो भने यहाँको जमिनको अधिकांश भु-भाग समथर र उर्वर हुनाले अधिकांश भाग कृषियोग्य छ । सिचाईको स्रोत तथा परम्परागत प्रणालीले गर्दा कृषि जमिनमा केही हदसम्म सिंचाईको व्यवस्था रहेकोले कृषि उत्पादन सनतोषजनक रहेको छ ।

बलेफी गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र 2075 का अनुसार यस गाउँपालिकाको भु-उपयोगको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

भू-उपयोग	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)
बन क्षेत्र	१२.०
कृषि क्षेत्र	४२.०
घाँसे क्षेत्र	१.८
झाडी क्षेत्र	५.२
अन्य बगर, खोला/नदी क्षेत्र	०.७
जम्मा	६९.६०

स्रोत: जि.आई.एस. नक्सांकन २०७५

१.३. ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण

बलेफी गाउँपालिका सिन्धुपाल्चोक जिल्ला भित्रको एउटा सुन्दर गाउँपालिका हो । यो जिल्लाको मध्य भागमा अवस्थित छ । काठमाडौंबाट अरनिको राजमार्ग हुदै ७५ किलोमिटर दुरी पार गरेपछि बलेफी गाउँपालिकाको प्रशासनिक कार्यालय पुगिन्छ । बलेफी गाउँपालिकाको प्रशासनिक केन्द्र रहेको बलेफी बजार समुन्द्र सतह देखि ८०० मिटरको उचाईमा रहेको छ । सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका ४ वटा गा.वि.स.हरु समेटी नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०७१ मंसिर २६ गतेको निर्णयहनुसार बलेफी गाउँपालिका घोषणा भएको हो । भोटेकोशी र ब्रह्मायणी नदीको संगमस्थल बलेफी बजारको नामबाटै गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको हो । अरनिको राजमार्ग, जुगल हिमालको आधारशिविर जाने मुल बाटो बलेफी चर्चीत एवं ऐतिहासिक बजार हो । बलेफी दोभानमा ऐतिहासिक कपिलेश्वर महादेव मन्दिर रहेको छ ।

बलेफी गाउँपालिका सुनकोशी र ब्रह्मायणी नदीको पवित्र संगम स्थल पूर्व, पश्चिम र दक्षिणी सिमाना तर्फ नदी छ । यो गाउँपालिका प्राकृतिक सम्पदा र सुन्दरताका दृष्टिले उत्कृष्ट गाउँपालिकाहरुको सुचिमा पर्दछ । गाउँपालिकाको प्रमुख प्राकृतिक सम्पदाहरुमा जलश्रोत, जङ्गल र टाकुराहरु छन् । गाउँपालिकाको पुर्वमा रहेको प्रमुख भन्सार विन्दु तातोपानी अरनिको राजमार्ग जाने सडक पनि यसै गाउँपालिकामा पर्दछ ।

१.४. आर्थिक अवस्था

ग्रामिण क्षेत्रको बाहुल्यता भएको यो गाउँपालिकाका अधिकांश नागरिकको प्रमुख आमदानीको स्रोत कृषि उत्पादन नै हो । बलेफी गाउँपालिकामा प्रशस्त उर्वर भुमी रहेको हुँदा यहाँका बासिन्दाहरु कृषि पेशामा मात्रै आवद्ध हुदा पनि वर्षभरी खानको लागि समस्या नरहेको देखिन्छ । आलु, धान, सुन्तला र दुग्ध पदार्थ यहाँका प्रमुख उत्पादन हुन् । पछिल्लो समयमा हरियो तरकारी उत्पादनले

समेत व्यवासयिक रूप लिदैछ । कृषि बाहेक यहाका मानिसहरुले वैदेशिक रोजगार, व्यापार व्यवसाय, सिपमुलक कार्यहरु पनि गर्दै आएको सर्वेक्षणले देखाएको छ ।

१.५. विकासका सम्भावना, अवसर, चुनौती र समस्याहरु

प्राकृतिक स्रोत साधन, सम्पदा, भु बनौट तथा हावा पानी, कला साहित्य, संस्कृतिको दृष्टिकोणबाट हेर्दा बलेफी गाउँपालिकामा प्रशस्त सम्भावनाहरु रहेता पनि यस्ता स्रोत साधनको उचित व्यवस्थापन तथा सदुपयोगको अभावले गर्दा सामाजिक आर्थिक एवं मानवीय क्षेत्रहरुमा पछाडि रहेको यस गाउँपालिकालाई एक सक्षम र समुन्नत गाउँपालिकाको रूपमा विकास गर्नु मुख्य चुनौती हो । मुख्यतया गाउँपालिकाको विकासका सम्भावना, अवसरहरु, चुनौतिहरु र समस्याहरु तपशिल बमोजिम रहेको छ :

सम्भावना र अवसरहरु

- ➲ पूर्ण खोप, खुल्ला दिशा मुक्त, पूर्ण साक्षर हुदै बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा उन्मुख गाउँपालिका ।
- ➲ पर्यटन व्यवसाय ।
- ➲ तरकारी तथा फलफूल खेती ।
- ➲ पशुपालन व्यवसाय संचालन ।
- ➲ गैहकाष्ठ वन पैदावार र जडिवुटी ।
- ➲ प्रकृतिक श्रोत, वन जंगल ।
- ➲ जलश्रोत ।
- ➲ खनिज पदार्थ ।
- ➲ मिश्रित समुदायको वाहुल्यता ।
- ➲ विकास निर्माणका कार्यमा समुदायको सक्रिय सहभागीता ।

चुनौतिहरु

- ➲ उपलब्ध साधन स्रोतको तुलनामा समुदायको विकास प्रतिको माग अत्यधिक (माग/आपूर्ति) ।
- ➲ जनसंख्या र भूगोलको आधारमा समतामूलक विकासको विस्तार ।
- ➲ भौगोलिक विकटता
- ➲ स्थानीय स्तरमा रोजगारीको सृजना ।
- ➲ दक्ष जनशक्तिबाट जनतामा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह ।
- ➲ गुणस्तरय स्थानीय शिक्षाको अभाव
- ➲ कृषि उपजको बजारीकरण

१.६ गाउँपालिकाको प्रमुख व्यवसाय तथा रोजगारीको अवस्था

बलेफी गाउँपालिकाको विभिन्न वडामा घरपरिवारको मुख्य आमदानीको श्रोत (प्रमुख व्यवसाय एवं रोजगारी) को अवस्था यस प्रकार रहेको छ :

घरपरिवारको मुख्य पेशाको विवरण :

वडा नं.	परिवारको मुख्य आयको माध्यम (पेशा तथा रोजगारीको अवस्था)						अन्य विप्रेशण)
	कृषि तथा पशुपालन	ज्याला तथा मजदुरी	नोकरी/पेन्सन	पसल व्यवसाय	वैदेशिक रोजगारी (
१	२५७	१०१	६७	१३१	२८	१	
२	२२८	७५	८८	२५	८	८	
३	५५७	२३	२७	३२	२२	४	
४	३९८	११२	६२	४५	४१	४७	
५	४३१	८७	१००	१०५	६४	१३	
६	४६४	९०	५४	७९	३२	१९	
७	४१३	७३	७०	११५	२६	२१	
८	३२४	८२	६८	१२२	२७	२६	
जम्मा	३०७२	६४३	५३६	६५४	२४८	१३९	
प्रतिशत	५८.०४	१२.१५	१०.१९	१२.३६	४.६९	२.६३	

श्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

परिच्छेद २ः बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा र कार्यक्षेत्र

२.१. बालबालिकाको परिभाषा तथा बालमैत्री स्थानीय शासन व्यवस्थाको आवश्यकता :

विशेष किसिमको संरक्षण र स्याहार आवश्यक पर्ने साथै शारीरिक, मानसिक तथा संवेगात्मक रूपमा पूर्ण नभई सकेको उमेर नै बालबालिकाको समूहमा पर्दछन् । बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७५ एवं बालअधिकार महासन्धीमा उल्लेख भएअनुसार नेपालमा जन्मेदेखि १८ वर्षसम्म उमेर समुहलाई बालबालिका भनिएको छ ।

बालअधिकारको संरक्षण गर्दै बालबालिकाको क्षेत्रमा लगानी सुनिश्चित गर्न बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता छ । कानूनमा उल्लेख भए अनुसार बालबालिकाको हक अधिकार बालबालिकालाई दिलाउनका लागि, भविष्यमा सक्षम मानवीय स्रोत तथा सामाजिक र राजनीतिक क्षेत्रमा सफल नेतृत्वकर्ता तयार गर्नको लागि, शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतको क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी लगानी गरी भविष्यमा राष्ट्रको आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याउनको लागि र सहि समयमा उचित तरिकाले बालबालिकाको वृद्धि विकास सहित बालबालिकाको मस्तिष्कमा सकारात्मक प्रभाव पार्नको लागि सबै घरपरिवार, समुदाय, विद्यालय र समग्र स्थानीय तहलाई बालमैत्री गराउनु आवश्यक छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता

- ❖ बालबालिकाको आधारभूत अधिकारको संरक्षण र उनीहरुको विकासका लागि अनुकूल र बालमैत्री वातावरणको सिर्जना गर्न ।
- ❖ बालबालिकाको विरुद्ध सबै प्रकारको शोषण, दुर्व्यवहार, जोखिम र भेदभावको अन्त्य र बालबालिकाहरुको जीवनस्तरमा सुधार गर्न ।
- ❖ बालबालिकाले आफ्नाका लागि आफै योजना बनाउने परिपाटी स्थापित गर्न ।
- ❖ बालबालिकाहरुमा आत्मबल र विश्वासको विकास भई वयस्कप्रति सम्मानको भावना जागृत गर्न ।
- ❖ बालबालिकाहरु आफ्नो अधिकार प्राप्त गरी कर्तव्यप्रति पनि जिम्मेवारी बोध गर्न ।
- ❖ बाल सञ्जालहरुको विकास, बाल सहभागिताको विकास गर्न ।
- ❖ बालबालिकाको उज्जवल भविष्य निर्माण गर्न ।
- ❖ परिवार र स्थानीय तहहरुमा बालबालिकाप्रति संवेदनशील भई लगानी गर्ने बानीको विकास गर्न ।

- ❖ बालबालिकाका इच्छा, चाहाना, सवाल र समस्याप्रति सरोकारबालालाई जिम्मेवार बनाउन ।
- ❖ बालबालिकालाई सुरक्षित रूपमा भविष्य निर्माण गर्ने बातावरण बनाउन ।
- ❖ निर्णय प्रक्रियामा बालबालिकाको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई उनीहरुको आवाज सुनुवाई गर्न ।
- ❖ बाल सरोकारका विषयमा बालबालिकाले नेतृत्व लिने अवसर निर्माण गर्न ।
- ❖ आफ्ना सरोकारका विषयमा बालबालिकाले बोल्न पाउनु र उनीहरुले बोलेका कुराहरु निर्णयकर्तालाई बुझाउन सक्ने अवसरको सिर्जना गर्नु ।
- ❖ बालबालिकालाई हेला, श्रमशोषण, दुर्घटनाको बेचिखिन जस्ता जोखिमहरुबाट संरक्षण गर्न ।
- ❖ देशका लागि सक्षम नागरिक तयार गर्दै समाजको अग्रगामी विकास गर्न ।

२.२. विद्यमान ऐन नियममा बालबालिका सम्बन्धी भएका व्यवस्था

बालअधिकार सुनिश्चित हुने गरी सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सेवा, निर्माण गरिने पूर्वाधार र संरचनालाई बालबालिकाको हित र आवश्यकता अनुकूल हुनेगरी तयार गर्न र सरकारी संरचनालाई जवाफदेहीपूर्ण बनाउन देहाय बमोजिमको कानूनी र नीतिगत व्यवस्था गरिएको छ :

क) नेपालको संविधान

नेपालको संविधानको मौलिक हक अन्तर्गत समानताको हक, बालबालिकाको हक र सामाजिक सुरक्षाको हकमा बालबालिका सम्बन्धी देहाय बमोजिमको प्रावधान रहेको छ ।

१) समानताको हक (धारा १८) :

राज्यले नागरिकहरुका विच कुनै भेदभाव नगर्ने तर सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका बालबालिका लगायतका नागरिकको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासका लागि कानून बमोजिम विशेष व्यवस्था गर्न सकिने प्रावधान समानताको हकमा रहेको छ ।

२) बालबालिकाको हक (धारा ३९) मा देहाय बमोजिमका प्रावधान रहेका छन् :

(क) प्रत्येक बालबालिकालाई आफ्नो पहिचान सहित नामकरण र जन्मदर्ताको हक हुनेछ ।

(ख) प्रत्येक बालबालिकालाई परिवार तथा राज्यबाट शिक्षा, स्वास्थ्य, पालन पोषण, उचित स्याहार, खेलकूद, मनोरञ्जन तथा सर्वांगीण व्यक्तित्वविकासको हक हुनेछ ।

(ग) प्रत्येक बालबालिकालाई प्रारम्भिक बाल विकास तथा बालसहभागिताको हक हुनेछ ।

(घ) कुनै पनि बालबालिकालाई कलकारखाना, खानी वा यस्तै अन्य जोखिमपूर्ण काममा लगाउन पाइने छैन ।

(ङ) कुनै पनि बालबालिकालाई बाल विवाह, गैरकानूनी ओसारपसार र अपहरण गर्न वा बन्धक राख्न पाइने छैन ।

(च) कुनै पनि बालबालिकालाई सेना, प्रहरी वा सशस्त्र समूहमा भर्ना वा प्रयोग गर्न वा सांस्कृतिक वा धार्मिक प्रचलनका नाममा कुनै पनि माध्यमवा प्रकारले दुर्घटनाकारी, उपेक्षा वा शारीरिक, मानसिक, यौनजन्य वा अन्य कुनैप्रकारको शोषण गर्न वा अनुचित प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

(छ) कुनै पनि बालबालिकालाई घर, विद्यालय वा अन्य जुनसुकै स्थान र अवस्थामा शारीरिक, मानसिक वा अन्य कुनै किसिमको यातना दिन पाइनेछैन ।

(ज) प्रत्येक बालबालिकालाई बाल अनुकूल न्यायको हक हुनेछ ।

(झ) असहाय, अनाथ, अपांगता भएका, द्वन्द्वपीडित, विस्थापित एवं जोखिममा रहेका बालबालिकालाई राज्यबाट विशेष संरक्षण र सुविधा पाउने हक हुनेछ ।

(ञ) उपधारा (४), (५), (६) र (७) विपरीतका कार्य कानून बमोजिमदण्डनीय हुनेछन् र त्यस्तो कार्यबाट पीडित बालबालिकालाई पीडकबाट कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति पाउने हक हुनेछ ।

(३) सामाजिक सुरक्षाको हक (धारा ४३) :

बालबालिकालाई कानुन बमोजिम सामाजिक सुरक्षाको हक हुने प्रावधान रहेको छ ।

(४) राज्यका नीतिहरु (धारा ५१) :

श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति (झ)(३) मा बादश्रम लगायत श्रम शोषणका सबै रूपको अन्त्य गर्ने नीति रहेको छ । सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति (ञ) ४ मा बालबच्चाको पालन पोषण, परिवारको हेरचाह जस्ता काम र योगदानलाई आर्थिक रूपमा मूल्यांकन गर्ने नीति रहेको छ । साथै (ञ) ५ मा बालबालिकाको सबैतरीम वितलाई प्राथमिक रूपमा ध्यान दिने नीति रहेको छ ।

(ख) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ :

बालबालिकाको हक सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहलाई जिम्मेवार बनाउन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा विभिन्न प्रावधानहरु रहेका छन् । यस ऐनले बालअधिकार प्रवर्द्धन गर्न ऐनको दफा ११(ज) बमोजिम प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा र अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित गाउँ/ नगरपालिकाको रहेको छ । शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण र मर्मत सम्भार, आधारभूत तहको परीक्षा व्यवस्थापन, स्थानीय पुस्तकालय र वाचनालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन, माध्यमिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय र नियमन गर्ने कार्य समेत गाउँ/नगरपालिकाको कार्यक्षेत्र भित्र पर्दछ । यसैगरी सोही दफाको खण्ड (झ) बमोजिम आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन, आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र प्रवर्द्धन, स्वस्थ खानेपानी तथा खाद्य पदार्थको गुणस्तर र वायु तथा ध्वनिको प्रदुषण नियन्त्रण, सरसफाई सचेतनाको अभिवृद्धि र स्वास्थ्यजन्य फोहरमैलाको व्यवस्थापन समेत स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रमा रहेको छ ।

ऐनको दफा १२ उपदफा २ खण्ड (१) को ग ले बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गरी बालमैत्री वडा घोषणा गर्ने जिम्मेवारी गाउँ/नगरपालिकाको वडालाई दिएको छ । बालउद्यानको व्यवस्था, प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र सञ्चालन र व्यवस्थापन, पुस्तकालय, वाचनालय, सामुदायिक सिकाई केन्द्र व्यवस्थापन, बालकलब तथा बालसञ्जालको सञ्चालन र व्यवस्थापन, वडाततहको स्वास्थ्य केन्द्र तथा उपकेन्द्रको व्यवस्थापन, बालबालिकाहरूलाई बि.सि.जि, पोलियो, भिटामिन ए को व्यवस्था, पोषण कार्यक्रमको सञ्चालन, अन्तर विद्यालय तथा बालकलब मार्फत खेलकुद कार्यक्रमको सञ्चालन, प्रचलित कानून बमोजिम घटना दर्ता सम्बन्धी जनचेतना कार्यहरु समेत वडाको जिम्मेवारीमा रहेका छन् । यस्तै महिला विरुद्धको हिंसा, छुवाछ्युत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचविखन, निरक्षरता जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्यविश्वासको अन्त्य गर्ने, गराउने, सडक बालबालिकाको उद्धार र पुर्नस्थापना गर्ने गराउने, प्राङ्गारिक कृषि, सुरक्षित मातृत्व, विद्यार्थी भर्ना, पूर्ण खोप, खुला दिसामुक्त क्षेत्र, वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री शासन जस्ता प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु गर्न, गराउने जिम्मेवारी समेत वडाको हुने प्रावधान रहेको छ ।

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषय क्षेत्रगत, मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रकृयासंग अनुकुल हुनेगरी गर्नुपर्ने र सबै प्रकृयामा बालबालिका लगायतका अन्तरसम्बिन्धित विषयलाई समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत यस ऐनले गरेको छ ।

(ग) बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५

प्रत्येक बालक जम्मेपछि निजको बाबु भए बाबुले, बाबु नभए आमाले र आमा पनि नभए परिवारका अन्य सदस्यले आफ्नो धर्म, संस्कृति र चलन अनुसमर बालकको नाम राखिदिनु पर्ने र बालकको बाबु, आमा वा परिवारको कुनै सदस्य जीवित नरहेकोमा वा पत्ता नलागेकोमा बालकलाई पाल्ने व्यक्ति वा संस्थाले बालकको नाम राखिदिनु पर्ने व्यवस्था बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७५ ले गरेको छ। यसैगरी यस ऐनमा बाबु, आमाले आफ्नो परिवारको आर्थिक अवस्था अनुसार प्रत्येक बालकको पालन पोषण गर्नुका अतिरिक्त निजको शिक्षा, स्वास्थ्योपचार, खेलकुद तथा मनोरञ्जनका सुविधाहरुको व्यवस्था गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ। उक्त ऐनले बालबालिकाको बाँच्न पाउने अधिकार, नाम, राष्ट्रियता र पहिचानको अधिकार, भेदभाव विरुद्धको अधिकार, बाबु आमासँग बस्ने र भेटघाट गर्ने अधिकार, संरक्षणको अधिकार, पोषण तथा स्वास्थ्यको आधिकार, खेलकुद, मनोरञ्जन तथा सांस्कृतिक अधिकार र शिक्षाको अधिकारलाई बालबालिकाको अधिकारको रूपमा सुनिश्चित गरेको छ। त्यसैगरी बालबालिकासँग सम्बन्धित विषय हेर्न बाल अदालतको गठन गर्ने व्यवस्था रहेको छ। बालअधिकारलाई सुनिश्चित गर्न सहयोग पुऱ्याउन केन्द्रिय बाल न्याय समिति र जिल्ला बाल न्याय समितिको व्यवस्था समेत रहेको छ। प्रदेश तथा स्थानीय तहमा बाल अधिकारको विषयलाई संस्थागत गर्न राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद, प्रदेश तथा स्थानीय तहको बाल अधिकार समितिको व्यवस्था समेत रहेको छ।

(घ) मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४

प्रत्येक व्यक्तिले अन्य व्यक्तिको व्यक्तित्वलाई स्वीकार गर्नुपर्ने, कानूनको दृष्टिमा सबै नागरिक समान हुने, समान कानूनको प्रयोगमा भेदभाव गर्न नपाइने, कुनै पनि व्यक्तिको वैयक्तिक स्वतन्त्रता अपहरण गर्न नपाइने, प्रत्येक व्यक्ति जन्मनासाथ व्यक्तिको रूपमा मान्यता पाउने, प्रत्येक व्यक्तिले जन्मनासाथ नाम र थरको अधिकार हुने, आमा बाबुबाट मातृत्व र पितृत्वको निर्धारण हुने, कृतिम गर्भादानबाट जन्मिएको शिशुको पितृत्व बाबुको हुने, दम्पत्तिले छोराछोरीको जन्मदर्ता गर्नुपर्ने, प्रत्येक नाबालकको आमाबाबुले हेरचाह र स्याहार सम्भार गर्नुपर्ने, सम्बन्धी विच्छेद भएका दम्पत्तिले छोराछोरीको अधिकार कायमै रहने, नाबालकलाई श्रमिकको रूपमा काममा लगाउन नहुने, अशक्त छोराछोरीलाई विशेष हेरचाह गर्नुपर्ने, नाबालकको संरक्षक नभएर माथवर हुने, बालबालिकाको सर्वोत्तम हित हुने गरी धर्मपुत्र वा धर्मपुत्री राख्नुपर्ने व्यवस्था ऐनमा रहेको छ।

(ङ) बालश्रम (निषेध र नियमित) ऐन, २०५६

कसैले पनि बालकलाई ललाई, फकाई वा भुक्काएर वा कुनै पनि प्रलोभनमा वा डर, त्रास वा दवावमा पारी वा अन्य कुनै तरिकाले निजको इच्छा विरुद्ध श्रमिकको रूपमा काममा लगाउनु हुदैन भन्ने व्यहोरा ऐनको दफा ४ मा उल्लेख भएको छ। यसैगरी बालकलाई काममा लगाउदा दिनमा ६ घण्टा र एक सप्ताहमा ३६ घण्टा भन्दा बढि अतिरिक्त पारिश्रमिक दिइ वा नदिइ काममा लगाउनु हुदैन भन्ने व्यहोरा दफा ९(२) मा रहेको छ। ऐनको दफा १० (१) ले प्रतिष्ठानले श्रमिकको रूपमा काम गर्ने बालकलाई लिङ्ग, वर्ण, धर्म वा जातजातीको आधारमा कुनै भेदभाव नगरी समान कामको लागि समान पारिश्रमिक र सुविधा दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। ऐनको दफा ११ ले कुनै पनि प्रतिष्ठानमा व्यवस्थापकले त्यहाँ काम गर्ने बालकको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था गर्नुपर्ने प्रावधान राखेको छ।

(च) बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धि (CRC)

बालआधिकार महासन्धी १९८९ (नेपालले १४ सेप्टेम्बर १९९०मा अनुमोदन गरेको) ले बालआधिकारको सम्मान, संरक्षण र संवर्द्धन गर्न गैरविभेदिकरण (धारा २), सर्वोत्तम हित (धारा ३), सर्वाङ्गिण विकास (धारा ६), सहभागिता (धारा १२) को सिद्धान्तलाई अबलम्बन गरेको छ। ५४ वटा धारा रहेको यस महासन्धिमा धारा १ देखि ४० मा विभिन्न किसिमका बालअधिकारको व्यवस्था गरिएका छ। धारा ४२ मा राष्ट्रिय वा अन्तराष्ट्रिय व्यवस्था मध्ये उत्कृष्टलाई कार्यान्वयन गर्न पाउने स्वतन्त्रता दिइएको छ। धारा ४२ मा बालअधिकारको विषयमा राज्यले बालबालिका र अभिभावकलाई जानकारी गराउनुपर्ने व्यवस्था छ। धारा ४३ देखि ५४ सम्म बालअधिकारको कार्यान्वयन, अनुगमन, मुल्यांकन तथा प्रतिवेदनको व्यवस्था गरिएको छ।

(छ) पन्थौं योजना (२०७६/७७-२०८१/८२)

पन्थौं योजना (२०७६/७७-२०८१/८२) मा बालअधिकार सुनिश्चित भएको बालमैत्री समाजको सोचमा आधारित रही बालबालिका तथा किशोर किशोरीलाई सबै प्रकारको हिंसा, दुर्यवहार र शोषणबाट मुक्त गराउदै उनीहरुको हक अधिकार संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरी राष्ट्र निर्माण गर्न सक्ने योरय र सक्षम नागरिकको रूपमा विकास गर्ने लक्ष्य राखिएको छ। उक्त लक्ष्य प्राप्त गर्न बालबालिका तथा किशोर किशोरीको अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने, बालबालिका तथा किशोर किशोरीमैत्री वातावरण सृजना गर्ने, बालबालिका तथा किशोर किशोरीविरुद्ध हुने शारीरिक मानसिक लगायत सबै प्रकारका हिंसा, विभेद, दुर्यवहार, शोषण र उपेक्षाको अन्त्य गर्ने उद्देश्य राखिएको छ।

बालस्वास्थ्यमा सुधार गरी बालमृत्युदर घटाउने, बालबालिकाको मानसिक तथा शारीरिक विकासका लागि प्रारम्भिक बालविकासमा पहुँच, बालबालिका तथा किशोर किशोरी विरुद्ध हुने

सबै प्रकारका हिंसाको अन्त्य गरी उनीहरुको जीवनलाई सुरक्षित बनाउने, असहाय, अनाथ, अपाङ्गता भएका, अशक्त तथा बेवारिसे बालबालिका तथा किशोर किशोरलाई राज्यबाट संरक्षण र संवर्धन गर्ने, विभिन्न माध्यमबाट बालबालिकालाई सामाजिक जीवनमा सहभागी हुने वातावरण सृजना गर्ने, राज्यले सबै प्रकारको बालश्रमको अन्त्य गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने, बालबालिकाको पहुँचयुक्त पूर्वाधारको निर्माण गरी बालमैत्री वातावरण सृजना गर्ने र विद्यमान बालगृहको संस्थागत आवसीय संरक्षणलाई निरुत्साहित तथा निसंस्थाकरण गर्दै अन्तिम विकल्पको रूपमा मात्र संरक्षण गर्ने गरी अन्य बैकल्पिक हेरचाहलाई प्रवर्द्धन गर्ने रणनीति पन्थाँ योजनामा उल्लेख गरिएको छ ।

(ज) दिगो विकास लक्ष्य

संयुक्त राष्ट्रसंघको पहलमा सन २०३० सम्म प्राप्त गर्ने गरी तयार गरिएको विश्वव्यापी लक्ष्यहरु नै दिगो विकासका लक्ष्यहरु हुन् । जसमा १७ वटा मूल लक्ष्य तथा १६९ परिमाणत्मक लक्ष्यहरु तोकिएका छन् । दिगो विकासका कूल १७ लक्ष्यहरु मध्ये १, २, ३, ४, ५, ६, ९, ११, १६ र १७ गरी १० वटा लक्ष्यहरु बालबालिका र महिला संग सम्बन्धित रहेका छन् । जसमध्ये लक्ष्य ४: सबैका लागि समावेशी र गुणस्तीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ५: लैज़िक समानता हासिल गर्ने र किशोरीहरुको सशक्तीकरण गर्ने, लक्ष्य ६: सबैका लागि खानेपानी तथा सरसफाईको उपलब्धता गर्ने, लक्ष्य ९: बलियो पूर्वाधार निर्माण गर्ने र दिगो औद्योगिकीकरणको प्रवर्द्धन गर्ने, लक्ष्य ११: नगरहरु र मानववस्तीहरुलाई समावेशी, सुरक्षित र दिगो बनाउने, लक्ष्य १६: समावेशी समाजको प्रवर्द्धन गर्ने र सबैलाई न्यायमा पहुँच प्रदान गर्ने, र लक्ष्य १७: कार्यान्वयन प्रक्रिया मजबुत बनाउने र साभेदारीलाई पुनर्जीवन दिने लक्ष्यहरु बालबालिकाको सर्वाङ्गिण विकासको लागि आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने, पूर्वाधार विकास गर्ने, निर्मित पूर्वाधार दिगो बनाउने र सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र र विकास साभेदारको संलग्नतामा लक्ष्य पूरा गर्ने विषय रहेका छन् ।

सन २०३० सम्ममा न्यायपूर्ण तथा समृद्ध मुलुक बनाउने परिकल्पना साथ नेपालको दिगो विकास लक्ष्यहरु तयार भई स्वीकृत भइसकेको छ । राज्यको पुर्नसंरचना पश्चात आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, प्राथमिक स्वास्थ्य उपचार, पिउने पानीको आपूर्ति र सरसफाई, कृषि, आधारभूत पूर्वाधारहरु, सामाजिक सुरक्षा र विपद् व्यवस्थापनका विषयहरु स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारका विषय बनोका छन् । जुन विषयहरु दिगो विकास लक्ष्यसंग प्रत्यक्ष सम्बन्धित रहेका छन् ।

(क) अन्य प्रयासहरु

बाल अधिकारका क्षेत्रमा राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा भएका प्रयासहरु मध्ये नेपालले अवलम्बन गरेका केही प्रमुख प्रयासहरु देहाय बमोजिम छन् :

(१) महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी महासन्धि (Convention on the Elevation of all Forms of Discrimination against Women-CEDAW), १९७९ को अनुमोदन ।

(२) सशस्त्र द्वन्द्वमा बालबालिकाको प्रयोग, बालबालिकाको बेचविखन, वा वेश्यावृत्ति र अशिलल चित्रण विरुद्ध बाल अधिकार सम्बन्धी महासन्धिको इच्छाधीन आलेख २००० को पक्ष राष्ट्र ।

(३) दक्षिण एशियामा बाल कल्याण प्रवर्द्धनको लागि क्षेत्रीय व्यवस्था सम्बन्धी सार्क महासन्धि २००२ को पक्ष राष्ट्र ।

(४) वेश्यावृत्तिको लागि महिला तथा बालबालिकाको जीउ मास्ने बेच्ने काम रोकथाम गर्ने र सो विरुद्ध संघर्ष गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था भएको सार्क महासन्धि २००२ को पक्ष राष्ट्र ।

(५) बाल न्याय (कार्यविधि) नियमावली, २०६३ तर्जुमा ।

(६) अन्तरदेशीय धर्मपुत्र धर्मपुत्री सम्बन्धी हेग महासन्धिमा हस्ताक्षर

(७) शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या, श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा, महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय लगायतका विषयगत मन्त्रालयले बालबालिकाका सवालहरूलाई क्षेत्रगत योजना र कार्यक्रममा समावेश गर्दै आएको ।

(८) सरकारी तथा गैरसरकारी निकायसंगको समन्वयमा स्थानीय तहले बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको ।

२.३ बलेफी गाउँपालिकाले बालबालिका सम्बन्धी गरेका नीतिगत व्यवस्थाहरु

बलेफी गाउँपालिकालाई बालमैत्री स्थानीय तहको रूपमा घोषणा गर्न बालमैत्री अभियान संचालन गरिनेछ ।

गाउँपालिका भित्रका बालश्रमिकहरूलाई पहिचान गरी उनीहरुको उचित व्यवस्थापनमा ध्यान दिइने छ ।

छोरीको शिक्षालाई सुनिश्चित गर्न छोरी जन्मेपछि उनको नाममा बैंक खाता खोलि रकम जम्मा गरिने नीति लिइने छ ।

सुत्केरी पोषण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

अति विपन्न, निम्न आयस्तर, टुहुरा विद्यार्थीलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।

२.४. बाल समूह वा बालक्लबहरु

बलेफी गाउँपालिकामा सबै वडामा समुदाय र विद्यालय स्तरको गरी जम्मा ८९ बाल समुहहरु रहेको छ भने ८ ओटा वडास्तरीय बाल संजाल रहेको छ । गाउँपालिकामा भएका बालसमूहहरुको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

क्र.स.	बालक्लबको नाम	ठेगाना	बालक	बालिका	जम्मा
१	लालीगुराँस बाल समूह	वडा नं १, कात्तिके टोल	८	१२	२०
२	सेतीदेवी बाल समूह	वडा नं. १, नेपाली टोल	१६	११	२७
३	बनकाली बाल समूह	वडा नं १, बनकाली	९	२०	२९
४	सुनौलो बाल समूह	वडा नं १, थापागाउँ	१४	१३	२७
५	जुगल बाल समूह	वडा नं १, साडबोटे	१९	५	२४
६	जलविरे बाल समूह	वडा नं १, जलविरे फेदि	१०	३४	३४
७	दोबाटे बाल समूह	वडा नं १, सिम्ले	१३	१५	२८
८	चारधाम बाल समूह	वडा नं १, खमारे	९	१३	२२
९	टारी बाल समूह	वडा नं १, जलविरे टारी	१४	९	२३
१०	आनन्द बाल समूह	वडा नं १, जलविरे फेदि	१३	१२	२५
११	बनकाली बाल समूह	वडा नं १, पैरे	५	४	९
१२	फोडा मेटामोर्फिक बाल समूह	वडा नं १, जलविरे टारी	८	९	१७
१३	ब्रह्मायणी बाल समूह	वडा नं १, जलविरे टारी	१४	११	२५
१४	सुनौलो बाल समूह	वडा नं. २, ढाँडेखोला	१६	१०	२६
१५	लालिगुराँस बाल समूह	वडा नं. २, ढाँडेखोला	८	१०	१८
१६	सगरमाथा बाल समूह	वडा नं. २, तल्लो कल्लेरी	६	५	११
१७	ब्रह्मायणी बाल समूह	वडा नं. २, अर्चले	११	१२	२३
१८	फुल्पिडकोट बाल समूह	वडा नं. २, ढलेको वरको रुख	७	११	१८
१९	अर्जेल डाँडा बाल समूह	वडा नं. २, अर्जेलडाँडा विस्टे	९	४	१३
२०	कल्लेरी बाल समूह	वडा नं. २, माख्लो कल्लेरी	४	१०	१४
२१	कालिका देवी बाल समूह	वडा नं २, पौडेल गाउँ	६	४	१०
२२	सृजनशील बाल समूह	वडा नं २, माझ्कि गाउँ	११	१३	२४

		नौविसे			
२३	सेतीदेवी बाल समूह	वडा नं. २, बस्नेत गाउँ	९	५	१४
२४	नमुना बाल समूह	वडा नं. २, भुजुङे	९	११	२०
२५	सिर्जनसिल बालसमूह	वडा नं. ३,	८	२२	३०
२६	प्रगतिशिल बालसमूह	वडा नं. ३,	१०	६	१६
२७	सरस्वती बाल समूह	वडा नं. ३,	१७	६	२३
२८	भिमसेन बाल समूह	वडा नं. ३,	११	१०	२१
२९	च्यानडाँडा बाल समूह	वडा नं. ३,	१२	१३	२५
३०	सिमासिड बाल समूह	वडा नं. ३,	९	५	१४
३१	इन्द्रेणी बाल समूह	वडा नं. ४, केरबारीटोल	१४	११	२५
३२	फ्याफुल्ला बाल समूह	वडा नं. ४, डाडागाउँ	१२	१३	२५
३३	फूलबारी बास समूह	वडा नं. ४, कार्कटोल	१०	११	२१
३४	सामुहिक बाल समूह	वडा नं. ४, लामाटोल, धामीटाल, विक टोल	१३	१०	२३
३५	लालीगुराँस बाल समूह	वडा नं. ४, नौविसे, टुनिबोटे, आँपबोटे	१३	१६	२९
३६	लक्ष्मी बाल समूह	वडा नं. ४, गहते कोले	८	७	१५
३७	वरपिपल बाल समूह	वडा नं. ४, विन्जेल	९	१५	२४
३८	सिर्जनसिल बाल समूह	वडा नं. ४, मेलडाँडा टारी, मगरगाउँ	८	१०	१८
३९	सुर्यमुखी बाल समूह	वडा नं. ४, लप्से ढाँड	७	९	१६
४०	करडगैरा बाल समूह	वडा नं. ४, करडगैरा आ.वि.	१०	१५	२५
४१	सेतीदेवी सदाचारीता बाल समूह	वडा नं. ४, सेतीदेवी मा.वि.	१३	१५	२८
४२	सदाचारीता बाल समूह	वडा नं. ४, जल्यादेवी मा.वि.	११	१४	२५
४३	बलेफी बाल समूह	वडा नं. ५, बलेफी बजार	१२	११	२३
४४	बागले गाउँ बाल समूह	वडा नं ५, बागले गाउँ	१४	१७	३१
४५	सक्षम बाल समूह	वडा नं ५, नेपाली टोल	१५	१०	२५
४६	फलाटे बाल समूह	वडा नं ५, बाघखोर	७	१२	१९
४७	चनौटे बाल समूह	वडा नं ५, चनौटे	११	८	१९
४८	सेतीदेवी बाल समूह	वडा नं ५, कोले, ज्यामिरे	१३	१४	२७
४९	खर्कचौर बाल समूह	वडा नं ५, मुलाबारी	९	१२	२१

५०	प्रतिभाशिल बाल समूह	वडा नं ५, बलेफी मा.वि.	१०	१३	२३
५१	वर्ड बाल समूह	वडा नं ५, सनराइज बो.स्कुल	६	१३	१९
५२	सदाचार बाल समूह	वडा नं ५, जनसेवा आ.वि.	८	११	१९
५३	सदाचार नमूना बाल समूह	वडा नं ५, विज्ञाल आ.वि.	८	११	१९
५४	सेतीदेवी आ.वि. बाल समूह	वडा नं ५, पानी डाँडा	६	३	९
५५	सुनौलो बाल समूह	वडा नं ६, एकलदीप टोल	१२	१४	२६
५६	एकता बाल समूह	वडा नं ६, अद्येरी	१३	११	२४
५७	आदर्श बाल समूह	वडा नं ६, भन्ज्याडडाँडा	११	११	२२
५८	शान्ती बाल समूह	वडा नं ६, भुजेल टोल	१३	१२	२५
५९	अनुशासित बाल समूह	वडा नं ६, ब्वासे	१०	१३	२३
६०	हेल्पफुल बाल समूह	वडा नं ६, ब्वासे	९	१७	२६
६१	दिव्य बाल समूह	वडा नं ६, पानीकुवा मांखा	१६	१५	२९
६२	लालीगुराँस बाल समूह	वडा नं ६, गौरी टोल	१२	१७	२९
६३	बालप्रेमी बाल समूह	वडा नं ६, वि.क.टोल	१०	८	१८
६४	वेत्रावती बाल समूह	वडा नं ६, वेत्रावती आ.वि.	५	६	११
६५	सृजनशील बाल समूह	वडा नं ६, कुपकन्या मा.वि.	११	१२	२३
६६	शान्ति बाल समूह	वडा नं ६, सातकल्या आ.वि.	१५	१०	२५
६७	ह्याड्ला लापसाड बालसमूह	वडा नं ६, सुन्दरादेवी आ.वि.	७	४	११
६८	प्रगतीशिल बाल समूह	वडा नं ७, चिम्लिड बेसी	८	११	१९
६९	शान्ती बाल समूह	वडा नं ७, लामोसाँघु ८० किलो	८	१०	१८
७०	सरस्वती बाल समूह	वडा नं ७, चिम्लिड सभाचौर	१५	१८	३३
७१	सेतीदेवी बाल समूह	वडा नं ७, पुरानो गाउँ	९	७	१६
७२	लालीगुराँस बाल समूह	वडा नं ७, दर्मिचउर	१५	९	२४
७३	इन्ड्रेणी बाल समूह	वडा नं ७, धनसार	५	६	११
७४	लक्ष्यमुखी बाल समूह	वडा नं ७, अगिनडाँडा	९	१०	१९
७५	नमुना बाल समूह	वडा नं ७, साउने	१३	११	२४
७६	बालविकास बाल समूह	वडा नं ७, अमलटार	६	१०	१६
७७	निश्वार्थ बाल समूह	वडा नं ७, खाडीचौर	१४	१२	२६

७८	गोलादेवी बाल समूह	वडा नं ७, माथिल्लो चिम्लिङ	१४	१८	३२
७९	कोपिला बाल समूह	वडा नं ७, सरस्वती मा.वि.	६	१३	१९
८०	सहयोगी बाल समूह	वडा नं ७, बालशिक्षा मा.वि.	१३	१४	२७
८१	स्नेह बाल समूह	वडा नं. ८, नयाँबँस्ती	८	१५	२३
८२	पहरोगाउँ बाल समूह	वडा नं. ८, पहरोगाउँ	९	१३	२२
८३	कोपिला बाल समूह	वडा नं. ८, फॉटबस्ती	४	८	१२
८४	उर्जाशिल बाल समूह	वडा नं. ८, सिम्पानी	११	७	१८
८५	शान्ती बाल समूह	वडा नं. ८, कोलनी	१७	७	२४
८६	बनसाँघु बाल समूह	वडा नं. ८, ड्यामसाईट	१०	५	१५
८७	ग्रिनल्याण्ड बाल समूह	वडा नं. ८, लामोसाँघु	१७	१२	२९
८८	सदाचार बाल समूह	वडा नं. ८, ड्यामसाईट	१६	११	२७
८९	सिर्जनशिल बाल समूह	वडा नं. ८, टोरका, बसेरी	१६	९	२५
			९४९	९९२	९९२९

२.५. बालमैत्री गाउँपालिकाको अवधारणा

बालमैत्री स्थानीय शासन बाल अधिकार सम्बन्धी समग्र पक्ष (बालबचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता) को प्रवर्द्धन गरी नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहमा सुशासन अभिवृद्धि गर्न ल्याइएको अवधारणा हो । नेपालको संविधानमा भएको बाल अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५, बाल अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासम्मिक्ति (CRC), १९८९, नेपालको पन्थौ आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/०८१) लगायत अन्य कानून, नीति तथा कार्यकमहरूले समेत बाल अधिकारको समग्र पक्षलाई सम्बोधन गरेको छ । स्थानीय सरकारको रूपमा रहेका नगरपालिका र गाउँपालिका जनताको नजिकमा रहेर सेवा प्रवाह गर्ने निकायको रूपमा स्थापित भैसकेका छन् । यस सन्दर्भमा बालअधिकारको विषयलाई स्थानीय तहको समग्र कार्य पद्धति र प्रणालीमा अन्तर्भूत गर्दै कार्यान्वयनमा लैजान उपयुक्त देखिन्छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ मा उल्लेखि भए अनुसार बालमैत्री स्थानीय शासन भन्नाले गैरविभेदीकरण, बालबालिकाको सर्वोत्तम हित, सर्वाङ्गिन विकास र अर्थपूर्ण सहभागिताको सिद्धान्तमा आधारित भई बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र

अर्थपूर्ण बालसहभागिता जस्ता बालअधिकारका सवाललाई स्थानीय तहको नीति, योजना, संरचना र कार्यप्रक्रियामा संस्थागत गर्ने शासकीय पद्धतिलाई सम्झनुपर्दछ ।

कुनै पनि स्थानीय तहले बालबालिकाको आधारभूत अधिकार बालबचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र अर्थपूर्ण बाल सहभागितालाई स्थानीय तहको नीति, संरचना र प्रणाली, कार्यप्रक्रिया र व्यवहारमा संस्थागत गर्ने गरी शासकीय पद्धतिको विकास गर्दछ र बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका र कार्यान्वयन कार्यविधिहरूमा उल्लेखित सूचक तथा मापदण्ड पूरा गर्नका लागि प्रतिवद्धताका साथ कार्य गर्दछ भने उक्त स्थानीय तह बालमैत्री स्थानीय शासन उन्मुख भएको सम्झनुपर्दछ । निर्देशिका र कार्यविधिहरूमा तोके बमोजिमको बालमैत्री स्थानीय शासनको सूचकहरूमा नतिजा प्राप्त गर्ने स्थानीय तहलाई बालमैत्री स्थानीय तहको रूपमा लिन सकिन्छ ।

२.६. बालमैत्री स्थानीय शासनको कार्यक्षेत्र :

बलेफी गाउँपालिकाको कार्यपालिका र गाउँ सभाबाट भएको निर्णय बमोजिम भुगोलको हिसाबले गाउँपालिकाका ८ ओटा वडाहरु बालमैत्री स्थानीय शासनको कार्यक्षेत्र हो भने विषयगत हिसाबले बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ मा उल्लेखित बालबचाउका १४, बाल संरक्षणका १०, बाल विकासका ६, बाल सहभागिताका ६ गरी ३६ सेवा प्रवाह सम्बन्धी सूचक र १५ वटा संस्थागत सूचक गरी जम्मा ५१ वटा सूचकमा तोके बमोजिम न्यूनतम उपलब्धी हाँसिल गर्ने कार्यभार बालमैत्री स्थानीय शासन गाउँ र वडा समिति, गाउँपालिका र सरोकारवालहरूको हो । बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका लागि आवश्यक सूचक तथा कार्यक्षेत्र र बलेफी गाउँपालिकाको अवस्था यस प्रकार रहेको छ :

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८

अनुसुची ३

बालमैत्री स्थानीय शासनका न्यूनतम सूचकहरू

(दफा २१ संग सम्बन्धीत)

क्र.स.	सूचक	विद्यमान अवस्था (२०८०)	बालमैत्री घोषणा गर्न न्यूनतम अंक (प्रतिशत)
क	बाल बचाउ		
१	गर्भवती महिलाहरूले कम्तिमा प्रसूति पूर्व चार पटक र प्रसूति पश्चात आमा र नजवात शिशुको कम्तिमा ३ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएका हुनेछन् ।	९६	९५

२	गर्भवती महिलाले टिटानस विरुद्धको २ वटा खोप लगाएका हुनेछन् ।	९६	९५
३	गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरुले आईरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएका हुनेछन् ।	९४.७४	९५
४	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराइएका हुनेछन् ।	९५.०५	८०
५	६ महिनासम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्यरूपमा पूर्ण स्तनपान गराएका हुनेछन् ।	९८.३६	८०
६	छ महिनादेखि पाँच वर्षमुनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खुवाइएको हुनेछ ।	१००	१००
७	एक वर्ष भित्रका प्रत्येक बालबालिकाले नेपाल सरकारले तोकेका सबै र पूर्ण खोप प्राप्त गरी पूर्ण खोपयुक्त घोषणा भएको हुनेछ ।	१००	१००
८	एचआईभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकाले ARV Prophyaixis पाएका हुनेछन् ।	१००	१००
९	सबै घरपरिवारले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेका हुनेछन् ।	९५.९२	१००
१०	कम तौल, पुङ्को र ख्याउटेपन हुने पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको संख्यामा कमी आएको हुनेछ । (९ जनामध्ये ५ जनाको उपचार भई अवस्थामा सुधार आइरहेको)	५५	८०
११	अति कडा कुपोषण भएका बालबालिकाको संख्या शून्य भएको हुनेछ । (९ जनाको पोषण सुधारको लागि उपचार भइरहेको)	१००	१००
१२	सबै घरधुरीमा आधारभूत तहको खानेपानीको सुविधा उपलब्ध भएको हुनेछ ।	९८.९५	१००
१३	चर्पी गएपछि, बालबालिकाको दिसा धोएपछि र खाना खानु/खुवाउनु अघि सावुन पानीले हात धुने परिपाटिको विकास भएको हुनेछ ।	९०.६२	१००
१४	प्रत्येक घरपरिवारले शौचालयको प्रयोग भएको तथा खुला दिसामुक्त घोषणा भएको हुनेछ ।	९८.९८	१००
ख बाल संरक्षण			
१५	५ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको हुनेछ ।	९५.९३	१००
१६	निकृष्ट प्रकारको बालश्रम अन्त्य गर्दै प्रभावित बालबालिकाको पुर्णस्थापना भएको हुनेछ ।	०	१००
१७	स्थानीय तह बाल विवाह मुक्त भएको हुनेछ । (कुल १८४ मा २२ जनाको अर्थात १२ प्रतिशत बालविवाह)	०	१००
१८	घरपरिवार, समुदाय, सार्वजनिक स्थान (विद्यालय, सामाजिक चाडपर्व, भेला) मा बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, बेचविखन, शोषण, बेवास्ता र दुर्व्यवहारमा कमी आएको हुनेछ ।	०	८०
१९	समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणाली स्थापित भई सञ्चालनमा आएको हुनेछ ।	०	१००

२०	छाउपडी, कमलरी जस्ता सामाजिक कुप्रथा नरहेको हुनेछ ।	१००	९५
२१	स्थानीय तह/समुदायले १४ वर्षमुनिका असहाय बालबालिका (भएमा) को संरक्षण गर्न विशेष व्यवस्था गरेका हुनेछन् ।	०	१००
२२	स्थानीय तहमा सडक बालबालिकाको संख्या शून्य भएको हुनेछ (सडक बालबालिका भएकोमा बालगृहमा राखी व्यवस्थापन भएको हुने)	१००	१००
२३	स्थानीय तहमा रहेका विद्यालयहरुले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने छैनन् ।	१००	१००
२४	कूलतमा लागेका बालबालिकाको लागि बाल सुधार गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाएको हुनेछन् ।	०	१००
ग	बाल विकास		
२५	३ देखि ४ वर्ष उमेर पुगेका सबै बालबालिका प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भै टिकाउदर सतप्रतिशत रहेको हुनेछ । (फरक क्षमता भएका बालबालिकाको हकमा विशेष व्यवस्था गर्नुपर्ने)	९५	१००
२६	५ देखि १४ वर्ष उमेर समूहका सतप्रतिशत बालबालिकाको आधारभूत शिक्षा (१ देखि कक्षा ८ सम्म) पुरा गरेका हुनेछन् ।	९८.७१	१००
२७	प्रत्येक विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा सहित छात्रछात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भै यसको प्रयोग भएको हुनेछ ।	८०	१००
२८	सबै विद्यालयका पर्वाधार (कक्षा कोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खोपानी धारा) बालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री र सुरक्षित भएका हुनेछन् ।	६५	१००
२९	प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ ।	१००	१००
३०	सबै विद्यालयहरुले कुहिने र नकुहिने फोहोर अलग अलग विसर्जन गर्ने व्यवस्था गरेका हुनेछन् ।	१००	१००
घ	बाल सहभागिता		
३१	स्थानीय तहमा समावेशी आधारमा बाल सञ्चाल गठन भई क्रियाशिल (न्यूनतम वार्षिक ३ वटा वैठक, ३ वटा कार्यक्रम सञ्चालन) रहेका हुनेछन् ।	१००	९५
३२	स्थानीय तहका वस्ती वा टोल र विद्यालयहरुमा समावेशी आधारमा बालकलब गठन भई क्रियाशिल (न्यूनतम वार्षिक ३ वटा वैठक, ३ वटा कार्यक्रम सञ्चालन) रहेका हुनेछन् ।	१००	९५
३३	५ कक्षा भन्दामाथि अध्ययन अध्यापन हुने विद्यालयका व्यवस्थापन समितिमा बालकलबको प्रतिनिधित्व रहनेछ ।	५६	१००
३४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बालकलब/सञ्चालको	०	१००

	प्रतिनिधित्व रहनेछ ।		
३५	स्थानीय तहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी सरोकारका संरचना/समितिहरुमा १२ देखि १८ वर्षका बालबालिकाको संस्थागत सहभागिता सुनिश्चित गरिएको हुनेछ ।	१००	९०
३६	बालभेलाबाट माग भई आएका योजनाहरु स्थानीय तहको योजनामा समावेश भएका हुनेछन् ।	१००	१००
ड संस्थागत विकास			
३७	बडा/गाउँ/नगरपालिका तहमा बालमैत्री स्थानीय शासन समितिहरु गठन भई क्रियाशिल रहेका हुनेछन् ।	१००	१००
३८	स्थानीय तहहरूले आफ्नो लागि बालमैत्री आचार संहिता र नीति नियम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका हुनेछन् ।	५०	१००
३९	गाउँपालिका/नगरपालिकामा कम्तिमा एक बाल उद्यान सहितको बालमैत्री सिकाइ स्रोत केन्द्र सञ्चालनमा रहेको हुनेछ ।	०	८०
४०	बालबालिकाको वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) को आधारमा स्थानीय तहको विकास योजना र बालबालिकाको लागि लगानी योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	०	१००
४१	स्थानीय तहको योजना तर्जुमा पूर्व वार्षिक रूपमा बडा र गाउँ/नगरपालिका तहमा बालभेला अयोजना गरी बालभेलाले प्राथमिकता तोकेका विषयलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गरिएको हुनेछ ।	०	१००
४२	स्थानीय तहमा बालबालिका सम्बन्धी स्थितिपत्र तयारी तथा प्रकाशन र अद्यावधिक भएको हुनेछ ।	०	१००
४३	प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरूले स्थानीय तहले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड पुरा गरेका हुनेछन् ।	१००	१००
४४	विद्यालयले कक्षा ६ देखि १० सम्मका विद्यार्थीहरुको लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गरेका हुनेछन् ।	०	१००
४५	आधारभूत शिक्षा पश्चात विद्यालय शिक्षाबाट वञ्चित भएका बालबालिकाहरूले जीवन उपयोगी शिक्षा (व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम) प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	०	८०
४६	स्थानीय तहमा रहेका प्रहरी (कार्यालय) चौकीहरुमा बालमैत्री कक्ष वा बालमैत्री सम्पर्क एकाइ रहेको हुनेछ ।	०	१००
४७	विद्यार्थी सवार हुने शैक्षिक संस्थाका सवारी साधनहरु स्थानीय तहले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड अनुसार बालमैत्री र अपाङ्गतामैत्री हुनेछन् ।	०	१००
४८	स्थानीय तहको प्रशासकीय कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्था भएको हुनेछ ।	०	१००

४९	बसपार्क, सिनेमा हल, हाटबजार, खेल मैदान जस्ता सार्वजनिक स्थलहरूमा बालमैत्री शौचालय र खोनेपानी धाराको व्यवस्था भएको हुनेछ ।	०	१००
५०	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन योजनामा विपद्को सायमा बालबालिकाको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने प्रावधान समावेश भएको हुनेछ ।	१००	१००
५१	विपद्को समयमा बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विशेष सहयोगको लागि संस्थागत व्यवस्था भएको हुनेछ ।	१००	१००

२.७. बालअधिकार (बालबचाउ, बालसंरक्षण, बालबिकास र बालसहभागिता)

बालबालिकाको विशेष हेरचाह, स्याहार र संरक्षणको लागि उनीहरूलाई बाँच्नको लागि चाहिने आवश्यक आधारभूत कुराहरूको व्यवस्था गर्नु, शिक्षा प्रदान गर्नु, स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउनु, खेल, मनोरञ्जन र आराम गर्न दिनु, माया, स्नेह गर्नु, हेला दुर्घटनाको शोषण लगायतका कुनै पनि खाले हिंसात्मक एवं सशस्त्र गतिविधीबाट जोगाउनु पर्दछ । सबै बालबालिकाले माया, स्नेह, शान्ति, समझदारी र सुरक्षापूर्ण वातावरणमा रहेर असल शिक्षा हासिल गर्नु, स्वस्थ हुनु तथा सुरक्षित रूपमा आफ्नो बालापन बिना अवरोध बिताउन पाउनु पर्दछ । बालबालिकाको पनि मानवीय अस्तित्व छ, र उनीहरूलाई पनि सम्मान गरिनु पर्दछ, त्यसैले बालअधिकार भनेको कुनै नौलो कुरा होईन । एउटा सक्षम नागरिकको रूपमा हुर्कनका निम्नि प्रत्येक बालबालिकाका लागि आवश्यक हुने माथि उल्लेखित कुराहरूको समग्र रूप नै बालअधिकार हो ।

क) बाँच्न पाउने अधिकार

बाँच्न पाउनु बालबालिकाको जन्मसिद्ध अधिकार हो । गर्भमा रहेदेखि तै सुरक्षित हुनका लागि गर्भवती महिलाको विशेष स्याहार लगायत बालबालिकाको सुरक्षित रूपमा जन्म हुनुपर्दछ । जन्मे पछि पौष्टिक आहार र आवास, स्वस्थ वातावरण, सफा पानी, खोप, स्वास्थ्य स्याहार तथा प्राथमिक उपचार लगायतका आधारभूत कुराको व्यवस्था हुनुपर्दछ । बाँच्न पाउने अधिकार अन्तर्गतका मुख्य विषयहरू बुँदागत रूपमा उल्लेख गरिएको छ :

- जन्मन पाउने, गर्भवति महिलाको विशेष स्याहार
- गाँस, बास र कपास
- पौष्टिक आहार र स्वास्थ्य स्याहार
- आमा बाबुको माया ममता
- स्वस्थ वातावरण र प्राथमिक उपचार

ख) संरक्षण पाउने अधिकार

प्रत्येक बालबालिकाले भेदभाव, शोषण, दुर्व्यवहार, अपहेलना, उत्पीडन एवं हानीकारक काम तथा युद्धमा संलग्न हुनुपर्ने स्थिति, ओसारपोसार तथा बेचविखन र आमाबाबुबाट अलगिगनु पर्ने लगायतका जोखिमपूर्ण स्थितिबाट सुरक्षित हुन पाउनुपर्छ । अपाङ्ग तथा परिवार विहीन बालबालिकाको निमित्त विशेष व्यवस्था हुनुपर्छ । सम्पुर्ण बालबालिकालाई कानुनी संरक्षण प्राप्त हुनुपर्छ ।

बाल संरक्षणको अधिकार अन्तर्गतका मुख्य विषयहरु बुँदागत रूपमा उल्लेख गरिएको छ :

- जोखिमपूर्ण भेदभाव र कुरितिबाट संरक्षण (गर्भबाटै)
- शारीरिक शोषण, यातना र श्रमबाट सुरक्षित
- कानुनी सुरक्षा र संरक्षण
- आमाबाबुको संरक्षण र निगरानी
- हानीकारक काम तथा युद्धमा संलग्नताबाट संरक्षण
- लागुपदार्थ तथा नसालुपदार्थबाट संरक्षण
- बेचविखन, ओसारपसारबाट संरक्षण

ग) विकास गर्ने पाउने अधिकार

स्वच्छ, वातावरणमा सार्थक शिक्षा आर्जन गर्ने, मनोरञ्जन, खेल र आराम गर्ने, बाबुआमाको समान माया-ममता पाउने, उचित स्वास्थ्योपचार लगायतका उचित जीवनस्तरका निमित्त चाहिने एवं बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक, नैतिक, सामाजिक विकासका निमित्त आवश्यक पर्ने सुविधा र अवसरहरु प्राप्त गर्ने अधिकार प्रत्येक बालबालिकको जन्मसिद्ध अधिकार हो ।

बाल विकासको अधिकार अन्तर्गतका मुख्य विषयहरु बुँदागत रूपमा उल्लेख गरिएको छ :

- शिक्षा आर्जन गर्ने
- मनोरञ्जन, खेल
- आमाबाबुको समान माया ममता
- उचित स्वास्थ्योपचार
- शारीरिक र मानसिक, भावनात्मक र बौद्धिक
- विकासका लागि आवश्यक सुविधा र अवसरहरु
- उचित मार्गदर्शन र रास्तो वातावरण

घ) सहभागी हुन पाउने अधिकार

बालबालिकाको जीवनमा प्रभाव पार्ने नीति निर्णयहरूमा बालबालिकाको आफ्नो कुरा सुनिनुपर्ने र सो विचारको कदर गरिनु पर्ने, रचनात्मक कार्य, सामाजिक र सांस्कृतिक क्रियाकलाप तथा जीवनका हरेक पक्षमा विना रोकतोक र विना भेदभाव सहभागी हुन पाउनु, आस्थाअनुसारको धर्ममा संलग्न हुने, बालबालिका सम्बन्धी कुनै पनि कुराको जानकारी राख्न र अभिव्यक्त गर्न, संघसंस्था खोल्न वा सहभागी हुन पाउने लगायतका अधिकारहरू सबै बालबालिकाले पाउनुपर्दछ । अर्थपूर्ण बाल सहभागिता अन्तर्गतका मुख्य विषयहरू बुँदागत रूपमा उल्लेख गरिएको छ :

- सामाजिक क्रियाकलापमा भागलिन पाउनु पर्ने
- जीवनका हरेक पक्षमा स्वतन्त्रपूर्वक सहभागी हुन पाउनु पर्ने
- रचनात्मक कार्यहरूमा सहभागिता
- जीवनका वारेमा सोच्ने, निर्णय लिने र केही गर्ने अधिकार
- संघ संस्था खोल्न तथा सहभागी हुन पाउने अधिकार
- आस्था अनुसारको धर्ममा संलग्नता
- बालबालिकाको विचार र भावनाको कदर गरिनु पर्ने

२.८.बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रमका साझेदार तथा सहयोगी संस्थाहरु र भुमिका :

बालमैत्री स्थानीय शासनलाई प्रभावकारी बनाउन केन्द्र र प्रदेश स्तरका साझेदार सहित स्थानीय स्तरका साझेदार तथा सहयोगी संस्थाहरुको भुमिका अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छ । बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको संस्थागत विकास, नीति निर्माण, निर्देशन, बजेट प्रणालीलाई बालमैत्री बनाउने, बालमैत्री स्थानीय शासन संचालनका लागि प्रदेश र स्थानीय तहलाई सहजीकरण, निरन्तर अनुगमन गर्ने गराउने, बालअधिकार सम्बन्धी परामर्श सुझाव दिने, स्थानीयस्तरमा निर्माण भएका र हुने भौतिक पूर्वाधारहरू बालमैत्री बनाउने आवश्यक नीति एंव मार्गदर्शन प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई गर्ने गराउने लगायत अन्य विशिष्ट भुमिका केन्द्रिय तहबाट निभाउनुपर्ने हुन्छ साथै प्रदेश तहबाट बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा रणनीति बारे समन्वय गर्ने, प्रदेशस्तरका सबै सरकारी एवं गैर सरकारी क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न नीतिगत निर्देशन दिने एवं साझेदारी स्थापना गर्ने गराउने, बजेट प्रणालीलाई बालमैत्री गराउने लगायत थप विशिष्ट भुमिका निर्वाह गर्नुपर्ने हुन्छ ।

स्थानीय स्तरका साभेदारहरू:

बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्धन गर्ने प्रक्रियामा देहायकका स्थानीयस्तरका साभेदार संस्थाहरु रहनेछन्:

(क) जिल्ला समन्वय समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको लागि समन्वय तथा सम्पर्क डेस्कको व्यवस्था गर्ने,
२. विभिन्न सरोकारबालाको बीचमा सम्पर्क, समन्वय र साभेदारी विकास गरी बालमैत्री स्थानीय शासन सञ्चालनमा गाउँ/नगरपालिकालाई सहयोग गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरु समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्न गाउँ/नगरपालिकालाई सहयोग गर्ने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी स्थानीय तहमा संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गराउने,
५. बालमैत्री स्थानीय तह घोषणाको लागि स्थलगत अनुगमन गरी आवश्यक सुझाव दिने ।
६. बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक समीक्षा गरी कार्यक्रम संचालनमा देखा परेका समस्याहरु निराकरणमा गाउँ/नगरपालिकालाई सहयोग गर्ने,

ख) गाउँपालिका स्तरीय साभेदारहरू:

बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्ने प्रक्रियामा देहायका गाउँ तथा नगरस्तरका साभेदार संस्थाहरु रहनेछन्:

(क) गाउँपालिका

१. केन्द्र र प्रदेश तथा अन्य सरोकार निकायबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरु आ-आफ्नो क्षेत्रको सन्दर्भमा आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी वा नगरी लागू गर्ने,
२. आफ्नो क्षेत्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने,
३. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि सम्पर्क व्यक्ति, बाल कल्याण अधिकारी तोक्ने,
४. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि स्थानीयस्तरमा योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने,

५. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि बजेट विनियोजन गर्ने,
६. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी दीर्घकालीन नीति बनाई वार्षिक एवं आवधिक योजनामा समावेश गर्ने,
७. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
८. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरु समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्ने गराउने,
९. बाल क्लब/समुह तथा संजालहरुको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने, बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने,
१०. आ-आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।
११. गर्भवती महिला एवं बालवालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवालाई बालमैत्री गराउने
१२. बालवालिकाको आधारभूत स्वास्थ्य प्रवर्द्धनको लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने
१३. बालवालिकाको शैक्षिक विकासका लागि संचालन गरिने योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई बालमैत्री बनाउने,
१४. विद्यालय जान नसक्ने र बीचैमा कक्षा छोड्ने बालवालिकालाई विद्यालय शिक्षा उपलब्ध गराउने योजना कार्यान्वयन गर्ने,
१५. बालवालिकाको शारीरिक विकासको लागि भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,
१६. बाल क्लब/समुह तथा संजालहरुलाई सुचिकृत गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने
१७. बडालाई बालमैत्री घोषणा गर्न आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।

(ख) बालमैत्री स्थानीय शासन गाउँपालिका तथा नगरपालिकास्तरीय समिति

- १ बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी गाउँ/नगरस्तरको नीति, निर्देशिका, कार्यविधि तयार गर्ने र यस पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न गाउँ/नगरपालिकालाई नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने,
२. बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न गाउँ/नगरपालिकास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,

३. बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रिय, सरकारी एवं गैर सरकारी संघसंस्था तथा तहबीच आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने,

४. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने ।

(ग) गाउँ/नगर कार्यपालिकाका महाशाखा, शाखा, ईकाई

१. महिला तथा बालबालिका सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने र यस्ता कार्यक्रमहरुमा बालसहभागिता सुनिश्चित गर्न सहयोग गर्ने

२. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सूचक प्राप्त हुनेगरी बालमैत्री योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्न क्रियाशिल रहने,

३. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी भएका क्रियाकलाप तथा प्रगति विवरणको सूचना अद्यावधिक र सम्प्रेषण गर्ने,

४. सेवा प्रवाह पद्धतिलाई बालमैत्री बनाउने ।

५. आ-आफ्नो विषयमा संचालन हुने नीति तथा कार्यक्रमलाई बालमैत्री बनाउने र यस्ता कार्यक्रमहरुमा बाल सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,

६. आ-आफ्नो विषयमा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी सूचक प्राप्त हुनेगरी बालमैत्री योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने र स्वीकृतिको लागि गाउँ/नगरपालिकामा पेश गर्ने ।

७. बालमैत्री स्थानीय शासनका सम्बन्धित सूचकहरुको अवस्था विश्लेषण, अनुगमन र प्रमाणिकरण गर्ने ।

(घ) बाल क्लब/संजाल, महिला संजाल तथा गैर सरकारी संस्था

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आफ्ना सदस्यहरुलाई परिचालन गर्ने,

२. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि स्थानीय तह र विषयगत शाखालाई सहयोग गर्ने,

३. बालबालिका सम्बन्धी कार्य गर्दा स्थानीय तहसंग समन्वय गरी एकद्वारा पद्धतिबाट कार्य गर्ने गराउने,

४. आ-आफ्नो क्षेत्रबाट हुने विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।

(ड) वडा समिति

१. नगरपालिकाबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नीति तथा कार्यक्रमहरु आफ्नो कार्य क्षेत्रमा लागू गर्ने,

२. आफ्नो वडामा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्ने गरी गाँउ/नगरपालिकामा पेश गर्ने,

३. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि आफ्नो वडामा सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने,

४. बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनको लागि वडास्तरमा योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने,

५. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी संचालित कार्यक्रमहरु समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगबाट संचालन गर्ने गराउने,

६. वडामा संचालित बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,

७. बाल क्लब/समुह तथा संजालहरुको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने,

८. बालमैत्री स्थानीय शासनको आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने,

९. आफ्नो क्षेत्रबाट हुने सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।

१०. बाल क्लब/समुह तथा संजालहरुलाई आफ्नो वडामा सुचिकृत गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने ।

११. आफ्नो वडालाई बालमैत्री वडा बनाउने ।

(च) बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी वडास्तरको नीति तथा योजना तयार गर्न र यस पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न वडा समितिलाई नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने,

२. बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धतिको प्रवर्द्धन गर्न वडास्तरबाट समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने,

३ बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी आवधिक, वार्षिक लगानी योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्न वडा समिति र गाउँ/नगरपालिका संग समन्वय गर्ने,

४. बालबालिकाको क्षेत्रमा वडास्तरमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रिय, सरकारी एवं गैर सरकारी संघसंस्था तथा तहबीच आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने,

५. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने ।

(छ) बालमैत्री स्थानीय शासन समुदाय समिति, सामुदायिक संस्था, सेवा केन्द्र, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, गैसस तथा अन्य संघसंस्था

१. बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरी सेवा प्रवाहमा सहयोग पुऱ्याउने,

२. बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई समुदायस्तरसम्म पुऱ्याउन प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरु गर्ने,

३. बाल समूहहरुको विकास र प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउने,

४. कार्यक्रमको स्वःअनुगमन, आवधिक समीक्षा र मूल्याङ्कन गर्ने, छ. स्थानीयस्तरमा उपलब्ध साधन स्रोत बालबालिकाका क्षेत्रमा परिचालन गर्ने,

५. सरोकारवालासँग सम्पर्क एवं समन्वय गर्ने र साभेदारी निर्माण गर्ने,

६. स्वीकृत नीति निर्देशिका अनुसार कार्यक्रम संचालन गर्ने,

७. आ-आफ्नो क्षेत्रमा संचालन हुने कार्यक्रमको स्वामित्व ग्रहण गर्ने,

८. आ-आफ्नो क्षेत्रबाट हुने विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहलाई बालमैत्री बनाउने ।

२.९. बालमैत्री सुसाशन युक्त स्थानीय तह निर्माणका लागि अवसर र सम्भावनाहरु

बालअधिकार महासन्धिको अनुमोदनले बालबालिकाहरु प्रति राज्यलाई जवाफदेहि बनाएको र यसै प्रति लक्षित भई नेपाल सरकारले बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका र कार्यविधिहरु तयार गर्नु आफैमा एउटा अवसरको रूपमा रहेको छ । बालअधिकारको विषयलाई स्थानीय तहको समग्र कार्यपद्धति र प्रणालीमा अन्तरभूत गर्दै कार्यान्वयन गर्न गरेको निर्देशन बमोजिम बालमैत्री स्थानीय शासन अबलम्बनलाई लक्ष्यका साथ अगाडी बढाईएको हो । बलेफी गाउँपालिकाका सबै वडामा बालमैत्री स्थानीय शासन लागु गर्नको लागि गाउँसभाबाट बालबालिका सम्बन्धी विशेष नीति तथा योजनाहरु पास भएका छन् । बालबालिकाको क्षेत्रमा निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन भएको छ ।

बलेफी गाउँपालिकामा विगत देखि नै स्वास्थ्य संस्था र विद्यालयले बालबालिकाको क्षेत्रमा गरेको महत्वपूर्ण योगदानका कारण यस पालिकाका बालबचाउ र विकासको क्षेत्रमा अधिकांश सूचकहरु पुरा भएका छन् । बालमैत्री पालिका घोषणाका लागि पुरा गर्नुपर्ने ५१ सूचकहरुमध्ये २१ सूचकमा तोकेबमोजिमको नतिजा प्राप्त भइसकेको छ । जसले सिन्धुपाल्चोक जिल्लाकै पहिलो बालमैत्री पालिका घोषणा गर्ने यात्रामा महत्वपूर्ण खुड्किलाको रूपमा काम गर्नेछ । यस बाहेक बालमैत्री स्थानीय शासन युक्त गाउँपालिका घोषणाका लागि अवसर र सम्भावनाहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

१. गाउँपालिका जनप्रतिनिधि, सम्बन्धित कर्मचारीहरु र सरोकारवालाहरुलाई बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी अभिमुखीकरण गरिनु र बालमैत्री घोषणाका लागि सबै प्रतिवद्ध हुनु ।
२. बालमैत्री स्थानीय शासनको संस्थागत विकासको लागि पालिका र वडा स्तरमा बालमैत्री सहजकर्ताहरु परिचालन गरिनु ।
३. संस्थागत रूपमा पालिका र वडाहरुमा बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति तोकिनु ।
४. बालक्लब एवं बालसंजालहरु गठन हुनु ।
५. स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय, स्थानीय संघसंस्था लगायतको सकारात्मक सहयोग रहनु ।
६. खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र, पूर्ण खोप युक्त गाउँपालिका, पूर्ण साक्षर गाउँपालिका घोषणा हुनु ।
७. सुनौला हजार दिन तथा वहुक्षेत्रीय पोषण सम्बन्धी कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा संचालन हुनु । लगायत ...

परिच्छेद ३ : जनसंख्या

वि.सं. २०८० सालमा बलेफी गाउँपालिकाका बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीको क्रममा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण बमोजिम यस पालिकामा जम्मा ५२९२ घरधुरी र २१८९७ जनसंख्या रहेको छ । जसमध्ये महिला १०७३५ र पुरुष १११७२ जना छन् । १८ वर्षभन्दा कम उमेरका जम्मा ५८७३ जना बालबालिका रहेका छन् । जसमध्ये बालक ३१२३ र बालिका २७५० जना छन् । जुन कुल जनसंख्याको २७ प्रतिशत हुन आउछ ।

बलेफी गाउँपालिकामा वि.सं. २०७८ को राष्ट्रिय जनगणनामा जम्मा जनसंख्या १७०८५ रहेको छ । जसमध्ये महिला जनसंख्या ८६७८ र पुरुष जनसंख्या ८४०७ रहेको छ । जनगणना अनुसार ४८२९ घरधुरी रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बलेफी वडा नं. १, जलविरेमा जम्मा जनसंख्या २४८२, वडा नं. २ फुल्पिडकोटमा जम्मा जनसंख्या १४८७, वडा नं. ३ धुस्कोटमा २००८, वडा नं. ४ अदमारा मा १८४१, वडा नं. ५ बलेफीमा २५५५, वडा नं. ६ जालविरेमा २३११, वडा नं. ७ खाडीचौरमा २६३० र वडा नं. ८ लामोसाँघुमा १७६३ जनसंख्या देखिएको थियो भने वि.सं. २०७८ को जनगणना र वि.सं २०८० जेष्ठमा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षणलाई तुलना गर्दा सबै वडामा घरधुरी र जनसंख्या केही मात्रामा बढेको देखिएको छ । वडा अनुसार विस्तृत जनसंख्या र घरधुरी विवरण बुदाँ नं. ३.१ र ३.५ मा समेटिएको छ ।

३.१ उमेर समुह र जातीगत आधारमा जनसंख्या

(क) उमेर समुहको आधारमा जनसंख्या :

उमेर समुह	पुरुष	महिला	जम्मा
५ वर्ष मुनिका बालबालिका	७६०	५१९	१२७९
५ देखि १२ वर्ष सम्मका बालबालिका	१४६३	१२६९	२७३२
१३ देखि १८ वर्ष सम्मका बालबालिका	९००	९६२	१८६२
१९ देखि माथि	८०४९	७९७५	१६०२४
जम्मा जनसंख्या	१११७२	१०७२५	२१८९७

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

(ख) वडागत जनसंख्या

वडा नं.	५ वर्ष मुनीका			५ देवि १२			१३ देवि १८			१९ देवि माथि			जम्मा जनसंख्या		
	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा
१	९७	६६	१६३	१४५	१३३	२७८	१०४	११५	२१९	११२१	१०९४	२२१५	१४६७	१४०८	२८७५
२	५६	४३	९९	११०	१०	२००	१०२	१८	२००	८६६	८०९	१६७५	११३४	१०४०	२१७४
३	११४	८६	२००	२०८	१६३	३७१	१२२	१०९	२३१	१२२	११८	१८४०	१३६६	१२७६	२६४२
४	९९	६७	१६६	१७८	१८१	३५९	१४	१२२	२१६	१०५६	१०२९	२०८५	१४२७	१३९९	२८२६
५	११३	६९	१८२	२४८	१९३	४४१	१३३	१३०	२६३	९९८	१०४०	२०३८	१४९२	१४३२	२९२४
६	१०१	७६	१७७	२१०	१८२	३९२	१३८	१४१	२७९	१०९३	१११	२२०४	१५४२	१५१०	३०५२
७	११२	७४	१८६	२०१	१६१	३६२	११०	१२६	२३६	११०३	१०८०	२१८३	१५२६	१४४१	२९६७
८	६८	३८	१०६	१६३	१६६	३२९	९७	१२१	२१८	८९०	८९४	१७८४	१२१८	१२१९	२४३७
	७६०	५१९	१२७९	१४६३	१२६९	२७३२	१००	१६२	१८६२	८०४९	७९७५	१६०२४	१११७२	१०७२५	२१८९७

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

(ख) जातीगत आधारमा जनसंख्या विवरण

जातीगत विवरण	घरधुरी
आदिवासी / जनजाती	२५५६
ब्राह्मण / क्षेत्री	२२४२
दलित	४२४
अन्य	७०
जम्मा	५२९२

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

(ख) वडागत रूपमा जातीय आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नं.	जातियता	घर संख्या
१	आदिवासी / जनजाती	२७१
	दलित	४९
	ब्राह्मण / क्षेत्री	२६४
	मध्यसी	१

२	आदिवासी / जनजाती	५९
	दलित	७२
	ब्राह्मण / क्षेत्री	३०१
३	आदिवासी / जनजाती	५०७
	दलित	२८
	ब्राह्मण / क्षेत्री	१३०
४	अन्य	३८
	आदिवासी / जनजाती	२९१
	दलित	४३
	ब्राह्मण / क्षेत्री	३३३
५	आदिवासी / जनजाती	४०६
	दलित	९९
	ब्राह्मण / क्षेत्री	२९५
६	आदिवासी / जनजाती	३८५
	दलित	६०
	ब्राह्मण / क्षेत्री	२९३
७	आदिवासी / जनजाती	३३३
	दलित	६८
	ब्राह्मण / क्षेत्री	३१५
	मध्यसी	१
	मुस्लिम	१
८	अन्य	१
	आदिवासी / जनजाती	३०४
	दलित	३३
	ब्राह्मण / क्षेत्री	३११

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

३.२. मातृभाषाको आधारमा जनसंख्या विवरण

क्र.स.	मातृभाषा	जनसंख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	१४८२६	६७.७१
२	तामाङ	५९१०	२६.९९
३	नेवारी	१०१३	४.६३
४	मगर	१३१	०.६०
५	अन्य (गुरुङ, माझी, कुमाल, भोजपुरी र उर्दु)	१२	०.०५९
		२१८९७	१००

स्रोत: बलेफी गाउँपालिकाको पार्श्व चित्र २०७५

३.२. जनसंख्या वृद्धिदर

बलेफी गाउँपालिकामा वि.सं. २०६८ को जनगणना र वि.सं. २०८० मा गरिएको घरपरिवार सर्वेक्षणको आधारमा जनसंख्या वृद्धिदर २.३४ प्रतिशत रहेको छ।

३.३. जन्मदर्ता सम्बन्धी विवरण

जन्मदर्ता:

नाम तथा पहिचानको अधिकार नेपालको संविधान २०७२ ले मौलिक अधिकारको रूपमा प्रत्याभूत गरेको अधिकार हो। जन्मदर्ता बालबालिकाको अधिकार मध्ये पहिलो अधिकार हो। यसले बालबालिकाको पहिचान, नाम र राष्ट्रियता अधिकार सुनिश्चित गर्दछ। त्यसले बच्चा जन्मनासाथ सम्बन्धित स्थानीय तहमा जन्मको दर्ता गराउनु बाबुआमाको कर्तव्य भित्र पर्दछ। बालअधिकार सम्बन्धी महासन्धिको धारा ७ मा बालबालिकालाई जन्मनासाथ जन्मदर्ता गरिन्छ, र जन्मेपछि उसले आफ्नो नाम राख्न पाउने र राष्ट्रियताको अधिकार पाउनेछ भन्ने उल्लेख गरिएको छ। साथै बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ ले समेत बालबालिकाको नाम र जन्ममिति कायम गर्ने व्यवस्था गरेको पाइन्छ।

बलेफी गाउँपालिकामा ५ वर्षमुनीका बालबालिकाको जन्मदर्ताको अवस्था राम्रो रहेको देखिएको छ। करिब ९६ प्रतिशत बालबालिकाको जन्मदर्ता भइसकेको छ भने भखैरे जन्मएका केही बालबालिकाको जन्मदर्ता हुन बाँकी छ। यसबाट घरपरिवर र समुदाय स्तरमा जन्मदर्ता समयमै गराउनुपर्छ भन्ने विषयमा सचेतना छ भन्ने देखिन्छ। वि.सं. २०८० जेष्ठमा भएको घरधुरी सर्वेक्षण बमोजिम बलेफी गाउँपालिकाको वडाहरूमा जन्मदर्ता सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं.	५ वर्ष मुनिका बालबालिका संख्या			जन्मदर्ता भएका बालबालिका संख्या		
	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा
१	९७	६६	१६३	९१	६२	१५३
२	५६	४३	९९	५०	४०	९०
३	११४	८६	२००	१११	८४	१९५
४	९९	६७	१६६	९६	६५	१६१
५	११३	६९	१८२	११०	६७	१७७
६	१०१	७६	१७७	९८	७३	१७१
७	११२	७४	१८६	१०८	७१	१७९
८	६८	३८	१०६	६६	३५	१०१
जम्मा	७६०	५१९	१२७९	७३०	४९७	१२२७

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

३.४ बालविवाहको अवस्था

बलेफी गाउँपालिकामा वि.सं. २०७९ मा मात्रै कुल १८४ विवाहमध्ये २२ जनाको बालविवाह भएको छ । २० वर्ष भन्दा कम उमेरमा करिब १२ प्रतिशत बालबालिकाको विवाह भएको देखिएको छ । वडागत रूपमा कुल विवाह र बालविवाहको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं.	गएको १ वर्षमा भएको कुल विवाह	विवाह गर्दा २० वर्षभन्दा कम उमेर हुनेको संख्या (बालविवाह)
१	२२	३
२	२१	१
३	१०	४
४	२२	२
५	१८	२
६	२६	५
७	३४	२
८	३१	३
	१८४	२२

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

३.५ परिवार संख्या र प्रतिपरिवार औसत बालबालिका संख्या

क) वडा अनुसार घरधुरी र जनसंख्या विवरण :

वडा नं.	घरधुरी संख्या	बालबालिका संख्या	जनसंख्या विवरण		
			महिला	पुरुष	जम्मा
१	५८५	६६०	१४६७	१४०८	२८७५
२	४३२	४९९	११३४	१०४०	२१७४
३	६६५	८०२	१३६६	१२७६	२६४२
४	७०५	७४१	१४२७	१३९९	२८२६
५	८००	८८६	१४९२	१४३२	२९२४
६	७३८	८४८	१५४२	१५१०	३०५२
७	७१८	७८४	१५२६	१४४१	२९६७
८	६४९	६५३	१२१८	१२१९	२४३७
	५२९२	५८७३	१११७२	१०७२५	२१८९७

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

ख) औषत घरपरिवार र प्रति परिवार औषत बालबालिका

बलेफी गाउँपालिकामा जम्मा ५२९२ घरधुरी संख्या रहेको र जम्मा २१८९७ जनसंख्या रहेको हुँदा औषत घरपरिवार संख्या ४.१३ र प्रतिपरिवार औषत बालबालिका संख्या १.११ रहेको छ।

३.६ अपाङ्गताको विवरण

बलेफी गाउँपालिकामा १७ बालक र ११ बालिका गरी २८ जना अपाङ्गता भएका बालबालिका रहेका छन्।

(क) अपाङ्गता भएका बालबालिकाको वडागत विवरण

वडा नं.	अपाङ्गता भएका बालक संख्या	अपाङ्गता भएका बालिका संख्या	जम्मा
१	१	१	२
२	२	०	२
३	२	१	३
४	२	१	३
५	१	०	१
६	३	५	८
७	४	०	४

८	२	३	५
जम्मा	१७	११	२६

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

(ख) अपाङ्गताको प्रकृतिको आधारमा बालबालिका विवरण

वडा नं.	अपाङ्गताको प्रकृति	बालक	बालिका	जम्मा
१	शारीरिक अपाङ्गता	१	१	२
२	शारीरिक अपाङ्गता	२	०	२
३	बहु अपाङ्गता	१	०	१
३	मानसिक वा मनोसामाजिक	१	१	२
४	मानसिक वा मनोसामाजिक	१	०	१
४	शारीरिक अपाङ्गता	१	१	२
५	दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता	१	०	१
६	दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता	०	१	१
६	मानसिक वा मनोसामाजिक	०	१	१
६	शारीरिक अपाङ्गता	२	१	३
६	श्रवण दृष्टि विहिन	०	१	१
६	सुनाई सम्बन्धी अपाङ्गता	०	१	१
६	अटिजम	१	०	१
७	दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता	१	०	१
७	शारीरिक अपाङ्गता	३	०	३
८	बहु अपाङ्गता	०	१	१
८	शारीरिक अपाङ्गता	०	२	२
८	सुनाई/बोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता	२	०	२
	जम्मा	१७	११	२६

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

परिच्छेद ४ : बाल तथा मातृ स्वास्थ्य

४.१. स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण

(क) बलेफी गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहको छ :

वडा नं	स्वास्थ्य संस्था	संख्या
१	सरकारी अस्पताल	
२	निज अस्पताल	
३	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१
४	स्वास्थ्य चौकी	३
५	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	४
६	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	१
७	गाउँ घर क्लिनिक	७
८	खोप केन्द्र	१०
९	प्रसुती गृह	५
१०	औषधि पसल / मेडिकल	६

(ख) वडागत रूपमा सेवा प्रवाह गर्ने स्वास्थ्य संस्थाहरु र कार्यरत कर्मचारीको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	कर्मचारी विवरण
१	जलविरे प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, बलेफी १ जलविरे	१८ (मे.अ.-२, सि.अ.हे.व.-१, अ.हे.व.-२, जन स्वा.नि.-१, फार्मेसि सहायक-१, हे.अ.-१, सि.अ.न.मी.-१, अ.न.मी-१, स्टाफ नर्स-१, का.स.-३, ल्याब असिस्टेन्ट-२, रेडियोग्राफर-१, एम्बुलेन्स चालक-१)
२	धन्सार आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी २	५ (हे.अ.-१, अ.न.मी.-२, अ.हे.व.-१, का.स.-१)
३	फुल्पिडकोट स्वास्थ्य चौकी, बलेफी ३	३ (अ.हे.व.-१, अ.न.मी.-१, का.स.-१)
४	फुल्पिडडाढा स्वास्थ्य चौकी, बलेफी ४	६ (सि.अ.हे.ब.-२, अ.न.मी.-२, अ.हे.व.-१, का.स.-१)
५	मुलावारी आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी ५	३ (अ.हे.व.-१, अ.न.मी.-१, का.स.-१)
६	सालबारी आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी ६ मांखा सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी ६ मांखा	४ (अ.न.मी.-१, अ.हे.व.-२, का.स.-१) २(अ.न.मी १, का.स. १)

७	मांखा स्वास्थ्य चौकी, बलेफी ७, मांखा	६ (सि.अ.हे.ब.-१, हे.अ. १, अ.न.मी.-२, अ.हे.व.-१, का.स.-१)
८	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी ८ रोप्का वसरी	३ (अ.हे.ब.-१, अ.न.मी.-१, का.स.-१)

ख) स्वास्थ्य संस्थामा औषधीको उपलब्धता

नेपाल सरकारबाट प्राप्त ३५ किसिमका औषधीहरु बलेफी गाउँपालिका स्थित स्वास्थ्य संस्थाहरुमा पर्याप्त मात्रामा उपलब्ध रहेको छ । स्वास्थ्य संस्थाहरुमा भएका पर्याप्त औषधिहरुको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

Paracetamol, T Amoxycillin, T doxacillin, T. Metronidazole, T. Salbutamol, T.Ibuprofen, T ranitidine, Eye drop cipro, T metformin, T. Amoldipine, T CPM, Oint metformin, T azithro, Depo(Inj), Inj ranitidine, Inj diclo, Inj Hyoscine, ORS, T chlormpheniramine

अपर्याप्त औषधिहरुको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

Inj PCM, T Diclo, T.CTZ, T Metformin (850 mg), Canuula (22, 24 gauze), Syp.CTZ

४.२. सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम

बलेफी गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी विभिन्न नीतिहरुमध्ये सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन विशेष कार्य गर्ने उल्लेख गरिएको छ । गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा र वडास्थित स्वास्थ्य संस्थाहरुद्वारा गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरुलाई मातृशिसु स्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतना सहित विविध कार्यक्रमहरु विगत देखि नै संचालन गर्दै आएको छ । साथै गाउँपालिकामा संचालित सुनौलो हजार दिन तथा वहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमबाट समेत १००० दिनका आमा र बच्चालाई लक्षित गरी पोषण सहयोग, विविध सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन भएको छ । जसले गर्दा सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमको प्रभावकारिता बढेको छ । बलेफी गाउँपालिकामा अवस्थित स्वास्थ्य संस्थाहरुको अनुसार विगत ३ वर्षमा कुनै पनि नवजात शिशुको मृत्यु नभएको अवस्था छ ।

४.३ खोप लगाउने बालबालिका सम्बन्धी विवरण

बलेफी गाउँपालिका पूर्ण खोप युक्त गाउँपालिका हो । वडा तथा गाउँपालिकाले प्रत्येक वर्ष पूर्ण खोपको सुनिश्चितता गर्दै आएको छ ।

वडागत रूपमा १६ देखि २३ महिनाका बालबालिकाले पुर्णखोप पाएको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं.	जम्मा बालबालिका संख्या	बी.सी.जी	डि.पी.टी/हिव/ हेव वी को तेश्रो मात्रा	दादुरा
१	२८	२८	२८	२८
२	५	५	५	५
३	३०	१७	२२	१३
४	३०	१४	२१	३०
५	२२	५	२२	१७
६	१८	२२	२०	१८
७	३७	३१	४९	३७
८	८	३	९	११
जम्मा	१७८	१२५	१७६	१५९

श्रोत : बलेफी गा. पा. का सबै स्वास्थ्य संस्था, २०८०

४.४. बालबालिकामा पोषणको स्थिती

बालबालिकाको पोषणको अवस्था सुधारको लागि बलेफी गाउँपालिकाका स्वास्थ्य संस्थाहरुद्वारा २ वर्ष मुनिका बालबालिकाको नियमित रूपमा वृद्धि अनुगमन तथा पोषण परामर्श हुने गरेको छ । नियमित रूपमा बालभिटा वितरण हुने गरेको छ । सुल्केरी आमाहरुको लागि पोषण भत्ता उपलब्ध गराउनुका साथै आवश्यक सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु निरन्तर भइरहेको छ ।

(क) पूर्ण स्तनपानको अवस्था

वडा नं	७ महिनादेखि १ वर्ष सम्मका बालबालिका संख्या			६ महिनासम्म पूर्ण स्तनपान गरेका बालबालिका संख्या	६ महिनासम्म पूर्ण स्तनपान नगराएको (आमाको दुध सहित थप खाना खाएको)
	बालक	बालिका	जम्मा		
१	८	८	१६	१३	३
२	८	४	१२	१२	०
३	१५	१८	३३	३०	३
४	१५	११	२६	२३	३
५	१४	१८	३२	३२	०
६	२५	१८	४३	३८	५
७	१७	९	२६	२६	०
८	७	९	१६	१४	२
जम्मा	१०९	९५	२०४	१८८	१६

श्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

(ख) कुपोषणबाट प्रभावित बालबालिका

वडा नं.	५ वर्ष मुनिका जम्मा बालबालिकाका संख्या	कम तौल, पुड्को र ख्याउटेपन हुने पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको संख्या	अति कडा कुपोषण भएको बालबालिकाका संख्या	पोषण सुधारका लागि आवश्यक उपचार गराइरहेका बालबालिका संख्या
१	१६३	०	०	०
२	९९	१	०	१
३	२००	०	०	०
४	१६६	३	०	०
५	१८२	२	१	२
६	१७७	२	०	२
७	१८६	१	०	०
८	१०६	०	०	०
	१२७९	९	१	५

स्रोत : बलेफी गा.पा.का सबै स्वास्थ्य संस्था, २०८०

४.५. बालबालिकामा देखा परेका मुख्य रोगहरु र तीनको उपचार व्यवस्था

बलेफी गाउँपालिकामा रहेका बालबालिकामा देखा परेका मुख्य रोगहरु र तीनको उपचारको व्यवस्था यसप्रकार रहेको छ :

क्र.स.	मुख्य रोगहरु	उपचार व्यवस्था
१	रुधाखोकी, श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या	SYP.CTZ, स्तनमान सम्बन्धी परामर्श, घरेलु उपचार, रेफर
२	ज्वरो	पारासिटामोल, स्तनमान सम्बन्धी परामर्श, घरेलु उपचार, रेफर
३	झाडापखला	Tab.zinc 20-10 mg , ORS, घरेलु उपचार, रेफर
	निमोनिया	Amoxacillin. घरेलु उपचार, रेफर
४	कान दुख्नु	अवस्था हेरी उपचार, रेफर
५	छालाको समस्या, एलर्जी	अवस्था हेरी उपचार, आवश्यक परामर्श र रेफर

४.६ प्रसुती पूर्व स्वास्थ्य परिक्षण , आइरन चक्की, टिडि खोप लगाउने गर्भवती महिलाहरुको विवरण

(क) बलेफी गाउँपालिकामा ० देखि १ वर्षसम्मको बच्चा भएको आमाहरुले गर्भावस्थाको समयमा गर्भ जाँच गराएको, आइरन चक्किखाएको तथा टिडी खोप लगाएको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं	० देखि १ वर्ष सम्मको बच्चा भएको आमा संख्या	चारपटक गर्भपरिक्षण गराएका आमाहरुको संख्या	कहिले मात्र परिक्षण गराएका आमाहरुको संख्या	गर्भपरिक्षण नगराएको संख्या	२२५ आइरन चक्री खाएका गर्भवती आमाहरुको संख्या	टिडि लगाउने आमाहरुको संख्या
१	२५	२५	०	०	२५	२५
२	२६	२६	०	०	२६	२६
३	५२	४९	३	०	४९	४८
४	४१	४१	०	०	४१	४१
५	५१	५१	०	०	४७	५०
६	६२	५६	६	०	५६	५८
७	३१	३०	१	०	३०	३०
८	३५	३२	३	०	३२	३२
	३२३	३१०	१३	०	३०६	३१०

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

४.७ दक्ष जनशक्तिबाट सुत्केरी गराउने महिलाहरुको विवरण :

वडा नं	० देखि १ वर्ष सम्मको बच्चा भएको आमा संख्या	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी भएका आमा संख्या	घरमै सुत्केरी भएका आमा संख्या (परिवारका सदस्य / छिमेकी)	अन्य
१	२५	२५	०	
२	२६	२६	०	
३	५२	४९	३	
४	४१	४१	०	
५	५१	५०	१	
६	६२	५५	७	
७	३१	२९	२	
८	३५	३२	३	
जम्मा	३२३	३०७	१६	

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

४.८. सुत्केरी पश्चात आमा र नवशिशु जाँचको अवस्था

गत १ वर्षमा सुत्केरी पश्चातको जाँच र नवशिशु जाँच को अवस्था

बडा नं.	० देखि १ वर्ष सम्मको बच्चा भएको आमा संख्या	आमा र नवशिशुको पहिलो पटक जाँच(२४ घण्टा भित्र)	दोश्रो पटकको जाँच (३ दिन भित्र)	तेश्रो पटकको जाँच (७ दिन भित्र)
१	२५	२५	२५	२५
२	२६	२६	२६	२६
३	५२	४९	४९	४९
४	४१	४१	४१	४१
५	५१	५०	५०	५०
६	६२	५५	५५	५५
७	३१	२९	२९	२९
८	३५	३२	३२	३२
	३२३	३०७	३०७	३०७

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८० र सबै स्वास्थ्य संस्था

४.९. नियमित रूपमा तौल लिइएका बालबालिका सम्बन्धी विवरण :

बलेफी गाउँपालिकाको सबै बडामा खोप कार्यक्रम संचालनको क्रममा २ वर्ष सम्मका बालबालिकाको मासिक रूपमा नियमित तौल लिने र वृद्धि अनुगमन गर्ने गरिएको छ । गाउँपालिकामा २ वर्ष सम्मका २०४ बालक र १८४ बालिका गरी जम्मा ३८८ जना बालबालिका रहेकोमा सबैको नियमित रूपमा तौल अनुगमन हुने गरेको छ ।

४.९ भिटामिन ए तथा जुकाको औषधी खाएका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

भिटामिन ए र जुकाको औषधी खुवाइएका बालबालिका संख्या :

स्वास्थ्य संस्था, वडा	भिटामिन ए क्यापसूल खाएका बालबालिका	जुकाको औषधी खाएका बालबालिका	जुकाको औषधी खाएका बालबालिका	जम्मा	१-२ वर्ष	२-५ वर्ष	जम्मा
	६-१ वर्ष	१-५ वर्ष	जम्मा		१-२ वर्ष	२-५ वर्ष	जम्मा
जलविरे प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, बलेफी १ जलविरे	२७	२९३	३३०	७०	२१५	२८५	
धन्सार आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी २	१४	१३६	१५०				१३६
फुल्पिङ्कोट स्वास्थ्य चौकी, बलेफी ३	२०	९०	११०	४४	७२	११६	
फुल्पिङ्डाँडा स्वास्थ्य चौकी, बलेफी ४	३३	२७५	३०८	५०	२२५	२७५	
मुलाबारी आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी ५	२५	१२९	१५४	२०	१०९	१२९	
सालबारी आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी ६	२६	२४०	२६६				२४०
मांखा सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी ६ मांखा							
मांखा स्वास्थ्य चौकी, बलेफी ७, मांखा	३६	३४०	३७६				३४०
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, बलेफी ८ रोप्का वसेरी	९	१०२	१११	१५	८७	१०२	
	१९०	१६०५	१८०५				१८२३

श्रोत : बलेफी गा.पा. का स्वास्थ्य संस्थाहरु

४.१०.आयोडिन नुनको प्रयोग

बलेफी गाउँपालिकामा आयोडिनयुक्त नुन प्रयोग गर्ने घरधुरी विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं	आयोडिन युक्त नुन प्रयोग गर्ने घरपरिवार	आयोडिन युक्त नुन प्रयोग नगर्ने घरपरिवार	जम्मा
१	५६२	२३	५८५
२	४३१	१	४३२
३	५६०	१०५	६६५
४	७०३	२	७०५
५	७९६	४	८००
६	६४७	९१	७३८
७	६९०	२८	७१८
८	६४५	४	६४९
जम्मा	५०३४	२५८	५२९२

श्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

४.११. सार्वजनिक तथा निजी चर्पी, खानेपानी र सरसफाई सम्बन्धी विवरण
 बलेफी गाउँपालिकामा वडा नं. १ जलविरेमा १ ओटा, वडा नं २ मा ३ ओटा (झोलुङ्गे, नौविसे र अर्जेलडाँडा), वडा नं. ५ बलेफी बजारमा १ ओटा र वडा नं ७ खाडिचौरमा १ ओटा गरी जम्मा ६ ओटा सार्वजनिक शौचालय रहेको छ। वडा शौचालयको प्रयोग र शौचालय प्रयोग पछि, फोहोर छोएपछि र खानु खानु अघि हात धुने बानिव्योहोरा सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ :

(क) शौचालय प्रयोग र साबुन पानीले हात धुने सम्बन्धी विवरण :

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	शौचालय प्रयोग गर्ने घरपरिवार	शौचालय प्रयोग नगर्ने घरपरिवार	साबुन पानीले हात धुने घरपरिवार	पानीले हात धुने घरधुरी मात्र
१	५८५	५६३	२२	५४४	४१
२	४३२	४१०	२२	४०१	३१
३	६६५	६५८	७	५९४	७१
४	७०५	६९५	१०	६५९	४६
५	८००	७१६	४	७१०	१०
६	७३८	७२०	१८	५५१	१८७
७	७१८	७०८	१०	६१०	१०८
८	६४९	६४५	४	६४७	२
जम्मा	५२९२	५१९५	९७	४७९६	४९६

स्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

(ख) वडामा आधारभूत तहको खानेपानी सुविधा र खानेपानीको स्रोत सम्बन्धी विवरण :

बलेफी गाउँपालिको वडा नं. १ मा ५ ओटा, वडा नं. २ मा १० ओटा, ३ मा ५ ओटा, ४ मा १० ओटा, ५ मा १३ ओटा, ६ मा ५ ओटा, ७ मा ११ ओटा र ८ नं वडामा ५ ओटा गरी जम्मा ६४ ओटा खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिद्वारा विभिन्न वडाहरूमा पानी वितरण भइरहेको छ। यस गाउँपालिकाका करिब ५२ प्रतिशत घरपरिवारले सामुदायिक धाराको पानी प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने ३६ प्रतिशत घरपरिवारले निज खानेपानी धाराको पानी प्रयोग गर्ने गरेका छन्, १० प्रतिशत घरपरिवारले पाइप जडान गरी अस्थायी रूपमा पानीको प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने ०.८१ प्रतिशत परिवारले असुरक्षित मुलको पानी प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ।

वडाअनुसार खानेपानी स्रोतको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	खानेपानीको स्रोत						
		निज खानेपानी धारा	सामुदायिक धारा	पाइप जडान गरी अस्थायी रूपमा प्रयोग	निजि/ सामुदायिक इनार	सतही पानी (खोला, नदि, पोखरी)	असुरक्षित मुल	अन्य
१	५८५	३२५	१९७	६३	०	०	०	०
२	४३२	२०६	२२६	०	०	०	०	०
३	६६५	२७	५१७	१२१	०	०	०	०
४	७०५	२८४	३३८	५५	०	१८	८	२
५	८००	१६२	६३५	१	१	१	०	०
६	७३८	१५८	४८०	७६	०	०	१६	८
७	७१८	३३२	२४६	१११	०	४	१६	९
८	६४९	४१०	१०२	१२४	१	०	३	९
	५२९२	१९०४	२७४१	५५१	२	२३	४३	२८

श्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

४.१२. एआरभी प्रोफिल्यासिस सम्बन्धित विवरण

बलेफी गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा र वडास्थित स्वास्थ्य संस्थाहरुका अनुसार यस पालिकामा एच.आइ.भी. संक्रमित आमाबाट जन्मिएका कुनै पनि बालबालिका नभएको तर प्रत्येक वर्ष स्वास्थ्य चौकी र अन्य संघसंस्था मार्फत एच.आइ.भी. न्यूनीकरण र एआरभी प्रोफिल्यासिस सम्बन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम हुने गरेको छ। गर्भवती जाँचको समयमा पनि एच.आइ.भी. जाँच गर्ने गरिएको छ।

परिच्छेद ५ शैक्षिक अवस्था

५.१ . महिला तथा बालबालिकाको साक्षरता विवरण

बलेफी गाउँपालिका सहित समग्र सिन्धुपाल्योक जिल्ला नै पूर्ण साक्षर घोषणा भएको जिल्ला हो । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको साक्षरता दर ७२.१ प्रतिशत रहेको छ । जसमध्ये ८० प्रतिशत पुरुष र ६४.५ प्रतिशत महिला सक्षर छन् बलेफी गाउँपालिकाका ५ वर्ष माधिका सबै बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना भएका छन् । शैक्षिक सत्र २०७९ मा १८ बालक र १३ बालिका गरी जम्मा ३१ जना बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा पुरा नगरी बिचमै विद्यालय छाडेको अवस्था छ तर यस वडाका ५ देखि १४ वर्ष सम्मका सत प्रतिशत बालबालिका साक्षर छन् ।

५.२ शैक्षिक संस्था र छात्र छात्राहरूको विवरण

बलेफी गाउँपालिकामा ३० सामुदायिक र ४ संस्थागत गरी जम्मा ३४ ओटा विद्यालय रहेका छ । बालबालिकाहरु वडामा रहेको विद्यालय सगै बलेफी बजारमा अवस्थित विद्यालय, चौतारा सागांचोकगढी नगरपालिका, जुगल गाउँपालिका, सुनकोशी गाउँपालिका सम्ममा विद्यालयहरूमा पुगेर अध्ययन गर्ने गरेका छन् भने कक्षा ११, १२ र उच्च शिक्षाका लागि काठमाण्डौ गई अध्ययन गर्ने गरेका छन् ।

क) शैक्षिक संस्था विवरण ,विद्यालयमा अध्ययरत बालबालिको संख्या

क्र.स.	विद्यालयको नाम	वडा नं., ठेगाना	अध्यापन हुने कक्षा (सम्म)	विद्यार्थी विवरण		
				छात्रा	छात्र	जम्मा
१	ब्रह्मायणी इङ्गलिस स्कुल	बलेफी १,	५	६३	३७	१००
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	बलेफी १,	७	३८	३५	७३
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	बलेफी १,	१२	१९५	२१५	४१०
४	श्री बनकाली आधारभूत विद्यालय	बलेफी १,	८	४९	४३	९२
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	बलेफी २,	१०	५१	५१	१०२
६	श्री फुल्पिङ्कोट माध्यमिक विद्यालय	बलेफी २,	१२	८२	९२	१७४
७	श्री सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	बलेफी २,	८	१००	८८	१८८

क्र	श्री अर्चले आधारभूत विद्यालय	बलेफी २,	५	१	२९	३८
९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ३, धुस्कोट (व्याडचे)	१०	८४	७६	१६०
१०	श्री च्यानडाडँ आधारभूत विद्यालय	बलेफी ३, च्यानडाडँ	५	१८	१८	३६
११	श्री सिमासिड आधारभूत विद्यालय	बलेफी ३, सिमासिड	५	१७	९	२६
१२	श्री जात्यादेवी माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ४,	१२	१०४	१०७	२११
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ४,	८	४६	५१	९७
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभूत विद्यालय	बलेफी ४	२	५	४	९
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ४	१०	८८	१०९	१९७
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ५, बलेफी	१०	९२	६४	१५६
१७	श्री विज्ञाल आधारभूत विद्यालय	बलेफी ५, देउराली	५	३१	२३	५४
१८	श्री जनसेवा आधारभूत विद्यालय	बलेफी ५, बाघखोर	८	६४	२२	८६
१९	सनराइज इंजिलिस बोर्डिङ स्कूल	बलेफी ५, बलेफी	५	८२	५२	१३४
२०	श्री सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	बलेफी ५, पानीडाँडा	३	१०	४	१४
२१	श्री बेत्रावती आधारभूत विद्यालय	बलेफी ६, बदर्पा	५	२७	२३	५०
२२	श्री सतकन्या आधारभूत विद्यालय	बलेफी ६, जलविरे	८	५३	३९	९२
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभूत विद्यालय	बलेफी ६, ब्वासें	५	२५	१८	४३
२४	श्री सतकन्या बालविकास केन्द्र	बलेफी ६, जालबारी	१	८	२	१०
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ६, मांखा	१०	७४	९३	१६७
२६	श्री बालज्योती आधारभूत विद्यालय	बलेफी ७,	०	३	६	९

२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	बलेफी ७,	१२	२८७	३२१	६०८
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	बलेफी ७,	३	११	११	२२
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	बलेफी ७,	०	४	४	८
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ७,	१०	८२	१०२	१८४
३१	प्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ८,	१०	१९१	१६६	३५७
३२	श्री बनसाँघु माध्यमिक विद्यालय	बलेफी ८,	१०	६१	७७	१३८
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	बलेफी ८,	३	१६	१७	३३
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	बलेफी ८,	८	५९	३१	९०
जम्मा				२१२९	२०३९	४१६८

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण २०८०

ख) कक्षा १ देखि ८ र ९ देखि १२ सम्म अध्ययनरत बालबालिका विवरण

क्र.स.	विद्यालयको नाम	कक्षा १ देखि ८ सम्म अध्ययनरत			कक्षा ९ देखि १२ मा अध्ययनरत			कैफियत
		बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा	
१	ब्रह्मायणी इङ्ग्लिस स्कूल	४२	२६	६८	०	०	०	
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	२३	२२	४५	०	०	०	
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	८४	६५	१४९	८८	१२५	२१३	
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	३७	३६	७३	०	०	०	
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	४७	४५	९२	०	०	०	
६	श्री फुल्पिङ्कोट माध्यमिक विद्यालय	३५	४८	८३	३८	३२	७०	
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	४६	४५	९१	०	०	०	
८	श्री अर्चले आधारभुत विद्यालय	१	२२	२३	०	०	०	
९	श्री भिमसेन माध्यमिक	६४	५०	११४	८	१४	२२	

	विद्यालय						
१०	श्री च्यानडाडँ आधारभुत विद्यालय	३	७	१०	०	०	०
११	श्री सिमासिड आधारभुत विद्यालय	१४	५	१९	०	०	०
१२	श्री जाल्पादेवी माध्यमिक विद्यालय	६१	६४	१२५	३८	४१	७९
१३	श्री करंडगैरा माध्यमिक विद्यालय	४१	४६	८७	०	०	०
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	२	३	५	०	०	०
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	५४	८६	१४०	२२	१४	३६
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	५५	४५	१००	३२	१६	४८
१७	श्री विज्ज्याल आधारभुत विद्यालय	२४	२०	४४	०	०	०
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	५२	२१	७३	०	०	०
१९	सनराइज इंजिलिस बोर्डिङ स्कूल	६७	३३	१००	०	०	०
२०	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	८	४	१२	०	०	०
२१	श्री बेत्रावती आधारभुत विद्यालय	१७	१६	३३	०	०	०
२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	४६	३८	८४	०	०	०
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	२३	१५	३८	०	०	०
२४	श्री सातकन्या बालविकास केन्द्र	४	१	५	०	०	०
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	५१	६१	११२	१९	२६	४५
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	०	०	०	०	०	०
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	१०९	१२५	२३४	१६४	१८२	३४६
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	४	६	१०	०	०	०

२९	श्री सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	६२	६९	१३१	११	२१	३२	
३१	प्रिनल्पाण्ड माध्यमिक विद्यालय	१६७	१३७	३०४	२०	२५	४५	
३२	श्री वनसाँघ माध्यमिक विद्यालय	४५	४६	९१	७	२०	२७	
३३	श्री जनचेतना आधारभूत विद्यालय	११	१४	२५	०	०	०	
३४	श्री कालीदेवी आधारभूत विद्यालय	४	२६	३०	४५	०	४५	
	जम्मा	१३०३	१२४७	२५५०	४९२	५१६	१००८	

५.३ . विद्यार्थी भर्ना दर (प्रारम्भिक बालविकास र आधारभूत तहमा भर्ना भएका विद्यार्थी विवरण)

बलेफी गाउँपालिकाका ३ देखि ४ वर्ष उमेरका ९५ प्रतिशत बालबालिका विद्यालय भर्ना भएका छन् भने ५ देखि १२ वर्ष सम्मका ९९.४८ प्रतिशत बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा प्राप्त गरिरहेका छन् ।

(क) प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा अध्ययनरत ३ देखि ४ वर्षका बालबालिका विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं.	३ देखि ४ वर्ष उमेरका बालबालिका			प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र/पूर्व प्रा.वि.मा भर्ना भएका		
	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा
१	३२	९	४१	३०	९	३९
२	१५	८	२३	१४	७	२१
३	४५	२६	७१	४४	२५	६९
४	३२	११	४३	३०	१०	४०
५	५७	१९	७६	५५	१८	७३
६	५६	२३	७९	५४	२२	७६
७	५५	२८	८३	५४	२७	८१
८	४०	१०	५०	३८	९	४७
जम्मा	३३२	१३४	४६६	३१९	१२७	४४६

(ख) ५ देखि १२ वर्ष उमेरका बालबालिका र आधारभुत शिक्षा प्राप्त गरिरहेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	५ देखि १२ वर्ष उमेरका बालबालिका			आधारभुत शिक्षा प्राप्त गरिरहेका बालबालिका		
	बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा
१	१४५	१३३	२७८	१४५	१३३	२७८
२	११०	९०	२००	१०७	९०	१९७
३	२०८	१६३	३७१	२०७	१६३	३६९
४	१७८	१८१	३५९	१७७	१८०	३५७
५	२४८	१९३	४४१	२४६	१९३	४३९
६	२१०	१८२	३९२	२१०	१८२	३९२
७	२०१	१६१	३६२	१९७	१६०	३५७
८	१६३	१६६	३२९	१६३	१६६	३२९
जम्मा	१४६३	१२६९	२७३२	१४५२	१२६७	२७१८

५.४. विचमै विद्यालय छोड्ने र कक्षा दोहोच्याउने विद्यार्थी सम्बन्धी विवरण

बलेफी गाउँपालिकाकामा विभिन्न विद्यालयहरूबाट १८ जना बालक र १३ बालिका गरी ३१ जना बालबालिकाले विचमै विद्यालय छोडेको पाइएको छ । विद्यालयअनुसार विचमै विद्यालय छाड्ने र कक्षा दोहोच्याउने बालबालिकाको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

क्र.स.	विद्यालयको नाम	विचमै विद्यालय छोड्ने			कक्षा दोहोच्याउने			कैफियत
		बालक	बालिका	जम्मा	बालक	बालिका	जम्मा	
१	ब्रह्मायणी इन्डिस स्कुल	०	०	०	०	०	०	
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	०	०	०	०	०	०	
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	१०	३	१३	
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	०	०	०	२	०	२	
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	०	०	०	
६	श्री फुल्पिङ्कोट माध्यमिक विद्यालय	२	१	३	०	०	०	
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	७	५	१२	०	०	०	
८	श्री अर्चले आधारभुत	०	०	०	०	०	०	

	विद्यालय						
९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	४	५	९	२१	१०	३१
१०	श्री च्यानडाडॉ आधारभुत विद्यालय	०	०	०	१६	९	२५
११	श्री सिमासिड आधारभुत विद्यालय	०	०	०	४	४	८
१२	श्री जाल्पादेवी माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	२	०	२
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	१	०	१
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	०	०	०	०	०	०
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	०	०	०
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	०	०	०
१७	श्री विज्याल आधारभुत विद्यालय	०	०	०	३	२	५
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	०	०	०	४	३	७
१९	सनराइज इंजिलिस बोर्डिङ स्कूल	०	०	०	०	०	०
२०	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	०	०	०	०	०	०
२१	श्री वेत्रावती आधारभुत विद्यालय	०	०	०	०	०	०
२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	०	०	०	५	२	७
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	०	०	०	१	२	३
२४	श्री सातकन्या बालविकास केन्द्र	०	०	०	०	०	०
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	०	०	०
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	०	०	०	१	४	५
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	०	०	०	७	६	१३

२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	०	०	०	०	१	१	
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	०	०	०	१	२	३	
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	५	२	७	२	२	४	
३१	प्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	०	०	०	
३२	श्री वनसाँघ माध्यमिक विद्यालय	०	०	०	२	०	२	
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	०	०	०	०	०	०	
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	०	०	०	०	१	१	
	जम्मा	१८	१३	३१	८२	५१	१३३	

५.५ छात्रवृत्ति प्राप्त विद्यार्थी विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	छात्रवृत्ति प्राप्त		
		बालक	बालिका	जम्मा
१	ब्रह्मायणी इङ्ग्लिस स्कुल	०	०	०
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	०	०	०
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	१३	६५	७८
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	९	३७	४६
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	०	९१	९१
६	श्री फुल्पिंडकोट माध्यमिक विद्यालय	०	३५	३५
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	७	३१	३८
८	श्री अर्चले आधारभुत विद्यालय	३	११	१४
९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	०	८७	८७
१०	श्री च्यानडाडाँ आधारभुत विद्यालय	०	२८	२८
११	श्री सिमासिड आधारभुत विद्यालय	०	११	११
१२	श्री जाल्पादेवी माध्यमिक विद्यालय	५	७०	७५
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	४	४६	५०
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	०	५	५
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	७	४२	४९
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	७	७२	७९

१७	श्री विज्याल आधारभुत विद्यालय	१२	२७	३९
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	०	२२	२२
१९	सनराइज इंजिनियरिंग स्कूल	०	०	०
२०	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	०	४	४
२१	श्री बेत्रावती आधारभुत विद्यालय	१	१७	१८
२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	१२	३८	५०
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	०	१६	१६
२४	श्री सातकन्या वालविकास केन्द्र	०	०	०
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	४	५१	५५
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	०	०	०
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	२७	१६६	१९३
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	०	६	६
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	०	०	०
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	१०	६७	७७
३१	प्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	४	३	७
३२	श्री वनसाँघ माध्यमिक विद्यालय	१	४६	४७
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	०	८	८
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	९	२४	३३
	जम्मा	१३५	११२६	१२६१

५.६ कुल शिक्षक शिक्षिका र शिक्षकको तालिम सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विद्यालयको नाम	जम्मा संख्या			तालिम प्राप्त		
		शिक्षक	शिक्षिका	जम्मा	शिक्षक	शिक्षिका	जम्मा
१	ब्रह्मायणी इंजिनियरिंग स्कूल	२	८	१०	०	५	५
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	२	७	९	२	४	६
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	१२	११	२३	१२	११	२३
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	३	६	९	३	६	९
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	१०	४	१४	१०	२	१२
६	श्री फुल्पिंडकोट माध्यमिक विद्यालय	१२	७	१९	११	४	१५
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	४	३	७	४	३	७
८	श्री अर्चले आधारभुत विद्यालय	०	६	६	०	२	२
९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	११	५	१६	११	५	१६
१०	श्री च्यानडाङ आधारभुत विद्यालय	२	४	६	२	४	६
११	श्री सिमासिङ आधारभुत विद्यालय	२	२	४	१	१	२

१२	श्री जाल्यादेवी माध्यमिक विद्यालय	१३	५	१८	१३	४	१७
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	६	४	१०	४	३	७
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	०	२	२	०	१	१
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	९	६	१५	९	६	१५
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	७	५	१२	७	५	१२
१७	श्री विज्याल आधारभुत विद्यालय	७	६	१३	६	५	११
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	९	९	१८	३	०	३
१९	सनराइज इंजिलिस बोर्डिङ स्कूल	२	६	८	०	०	०
२०	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	०	२	२	०	२	२
२१	श्री बेत्रावती आधारभुत विद्यालय	२	३	५	२	३	५
२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	३	६	९	३	६	९
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	३	२	५	२	२	४
२४	श्री सातकन्या बालविकास केन्द्र	०	१	१	०	१	१
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	१२	३	१५	१२	३	१५
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	०	१	१	०	१	१
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	१३	११	२४	१२	९	२१
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	०	३	३	०	१	१
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	०	१	१	०	०	०
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	८	७	१५	७	७	१४
३१	ग्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	१०	१३	२३	१०	१३	२३
३२	श्री वनसाँघु माध्यमिक विद्यालय	४	८	१२	४	८	१२
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	१	४	५	१	०	१
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	४	५	९	२	१	३
	जम्मा	१७३	१७६	३४९	१५३	१२८	२८१

५.७. वडामा रहेका विद्यालयमा शिक्षक र विद्यार्थी अनुपात

बलेफी गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयमा शिक्षक र विद्यार्थी अनुपात यस प्रकार रहेको छ :

क्र.स.	विद्यालय	जम्मा शिक्षक/ शिक्षिका संख्या	जम्मा विद्यार्थी संख्या	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
१	ब्रह्मायणी इंजिलिस स्कूल	१०	१००	१:१०
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	९	७३	१:८
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	२३	४१०	१:१८
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	९	९२	१:१०
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	१४	१०२	१:७

६	श्री फुल्पिंडकोट माध्यमिक विद्यालय	१९	१७४	१:९
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	७	१८८	१:२७
८	श्री अर्चले आधारभुत विद्यालय	६	३८	१:६
९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	१६	१६०	१:१०
१०	श्री च्यानडाडाँ आधारभुत विद्यालय	६	३६	१:६
११	श्री सिमासिङ आधारभुत विद्यालय	४	२६	१:७
१२	श्री जाल्पादेवी माध्यमिक विद्यालय	१८	२११	१:१२
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	१०	९७	१:१०
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	२	९	१:५
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	१५	१९७	१:१३
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	१२	१५६	१:१३
१७	श्री विज्ञ्याल आधारभुत विद्यालय	१३	५४	१:४
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	१८	८६	१:५
१९	सनराइज इंजिलिस बोर्डिङ स्कूल	८	१३४	१:१७
२०	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	२	१४	१:७
२१	श्री बेत्रावती आधारभुत विद्यालय	५	५०	१:१०
२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	९	९२	१:१०
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	५	४३	१:९
२४	श्री सतकन्या बालविकास केन्द्र	१	१०	१:१०
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	१५	१६७	१:११
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	१	९	१:९
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	२४	६०८	१:२५
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	३	२२	१:७
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	१	८	१:८
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	१५	१८४	१:१२
३१	ग्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	२३	३५७	१:१६
३२	श्री वनसाँघ माध्यमिक विद्यालय	१२	१३८	१:१२
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	५	३३	१:७
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	९	९०	१:१०

५.८. विद्यालयको शौचालय र खानेपानीको व्यवस्था

क्र.स.	विद्यालय	शौचालय संख्या	छात्र/छात्राको अलग अलग शौचालय	बालमैत्री भएको/ नभएको	धारा संख्या/ पानीको क्षमता
१	ब्रह्मायणी इंजिलिस	४	भएको	भएको	२

	स्कूल				
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	३	भएको	नभएको	२
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	७	भएको	भएको	५
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	१	नभएको	नभएको	१
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	२	भएको	भएको	४
६	श्री फुल्पिङ्कोट माध्यमिक विद्यालय	२	भएको	भएको	५
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	५	भएको	भएको	३
८	श्री अर्चले आधारभुत विद्यालय	२	भएको	नभएको	१
९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	०	नभएको	नभएको	०
१०	श्री च्यानडाङ्ग आधारभुत विद्यालय	३	भएको	भएको	१
११	श्री सिमासिङ्ग आधारभुत विद्यालय	१	नभएको	नभएको	०
१२	श्री जाल्पादेवी माध्यमिक विद्यालय	३	भएको	भएको	३
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	२	भएको	भएको	३
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	२	नभएको	नभएको	१
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	२	भएको	भएको	१०
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	२	भएको	भएको	१४
१७	श्री विज्ञ्याल आधारभुत विद्यालय	१	नभएको	भएको	५४
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	६	भएको	नभएको	४
१९	सनराइज इङ्ग्लिस बोर्डिङ स्कूल	२	भएको	भएको	२
२०	श्री सेतीदेवी	२	भएको	भएको	१

	आधारभूत विद्यालय				
२१	श्री बेत्रावती आधारभूत विद्यालय	३	भएको	भएको	१६
२२	श्री सतकन्या आधारभूत विद्यालय	२	भएको	भएको	४
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभूत विद्यालय	३	भएको	भएको	१
२४	श्री सातकन्या बालविकास केन्द्र	१	नभएको	नभएको	०
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	५	भएको	भएको	९
२६	श्री बालज्योती आधारभूत विद्यालय	२	भएको	भएको	१
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	६	भएको	भएको	१०
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभूत विद्यालय	२	भएको	नभएको	०
२९	श्री सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	०	नभएको	भएको	०
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	४	भएको	नभएको	३
३१	ग्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	८	भएको	भएको	८
३२	श्री वनसाँघु माध्यमिक विद्यालय	११	भएको	भएको	१०
३३	श्री जनचेतना आधारभूत विद्यालय	१	नभएको	नभएको	०
३४	श्री कालीदेवी आधारभूत विद्यालय	५	भएको	नभएको	१

५.९. विद्यालयको कक्षा कोठा, फर्निचर, खेल मैदान सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विद्यालय	कक्षा कोठा संख्या	वेङ्च/डेक्स सेट	खेल क्षेत्रफल (व.मि.)
१	ब्रह्मायणी इङ्गलिस स्कुल	१०	१००	४०
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	१०	५२	५०

३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	१९	१५२	१०५०
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	१०	३०	१००
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	२२	७५	५३
६	श्री फुल्पिंडकोट माध्यमिक विद्यालय	२४	९०	६०
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	९	३०	०
८	श्री अर्चले आधारभुत विद्यालय	४	१२	०
९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	११	३६	०
१०	श्री च्यानडाडाँ आधारभुत विद्यालय	८	३०	४०
११	श्री सिमासिंड आधारभुत विद्यालय	९	२०	१५.१५
१२	श्री जात्पादेवी माध्यमिक विद्यालय	२६	७०	३०००
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	१२	३८	२
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	४	३०	२०
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	१५	३०	३०
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	११	१००	४००
१७	श्री विज्याल आधारभुत विद्यालय	१०	२०	८५
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	८	३०	०.०५
१९	सनराइज इंजिलिस बोर्डिङ स्कुल	११	१२	३००
२०	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	४	६	५०
२१	श्री बेत्रावती आधारभुत विद्यालय	७	२७	५२
२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	९	८१	३२
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	८	७	०.५
२४	श्री सातकन्या बालविकास केन्द्र	१	०	५
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	११	७०	३१७
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	५	१०	१००
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	१७	१९६	५०९
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	४	१४	३३
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	२	८	०
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	२५	१५०	५०
३१	ग्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	२४	२७५	१०
३२	श्री वनसाँघ माध्यमिक विद्यालय	१४	१००	०
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	६	७	१५
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	१४	२०	१०

५.१०. विद्यालय जान लाग्ने समय

बलेफी गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयहरुमा बालबालिका जान लाग्ने औषत समय यस प्रकार रहेको छः

तह	विद्यालय जान लाग्ने औषत समय
वा.वि.केन्द्र/ पूर्व प्रा.वि. तह	३० मिनेट
आधारभूत तह	४५ मिनेट
मा.वि. तह	६० मिनेट

५.११. बाल विकास केन्द्र र पूर्व प्रा.वि. तहमा अध्ययनरत विद्यार्थी विवरण

क) विद्यालयको बाल विकास केन्द्र र पूर्व प्रा.वि. तहमा अध्ययनरत विद्यार्थी विवरण यस प्रकार रहेको छः

क्र.स.	विद्यालयको नाम	वा.वि.केन्द्र/पूर्व प्रा.वि. मा अध्ययनरत		
		बालक	बालिका	जम्मा
१	ब्रह्मायणी इङ्गलिस स्कुल	२१	११	३२
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	१५	१३	२८
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	२३	२५	४८
४	श्री बनकाली आधारभूत विद्यालय	१२	७	१९
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	४	६	१०
६	श्री फुल्पिङ्कोट माध्यमिक विद्यालय	९	१२	२१
७	श्री सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	५४	४३	९७
८	श्री अर्चले आधारभूत विद्यालय	८	७	१५
९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	१२	१२	२४
१०	श्री च्यानडाडाँ आधारभूत विद्यालय	१५	११	२६
११	श्री सिमासिङ आधारभूत विद्यालय	३	४	७
१२	श्री जात्यादेवी माध्यमिक विद्यालय	५	२	७
१३	श्री करडगौरा माध्यमिक विद्यालय	५	५	१०
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभूत विद्यालय	३	१	४
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	१२	९	२१
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	५	३	८
१७	श्री विज्याल आधारभूत विद्यालय	७	३	१०
१८	श्री जनसेवा आधारभूत विद्यालय	१२	१	१३
१९	सनराइज इङ्गलिस बोर्डिङ स्कुल	१५	१९	३४
२०	श्री सेतीदेवी आधारभूत विद्यालय	२	०	२
२१	श्री बेत्रावती आधारभूत विद्यालय	१०	७	१७

२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	७	१	८
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	२	३	५
२४	श्री सातकन्या बालविकास केन्द्र	४	१	५
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	४	६	१०
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	३	६	९
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	१४	१४	२८
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	७	५	१२
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	४	४	८
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	९	१२	२१
३१	प्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	४	४	८
३२	श्री वनसाँघु माध्यमिक विद्यालय	९	११	२०
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	५	३	८
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	१०	५	१५
	जम्मा	३३४	२७६	६१०

सोत : विद्यालय सर्वेक्षण २०८०

५. १२ . विद्यालयमा बालबलब, अतिरिक्त क्रियाकलाप र वि.व्य.स.मा बालसहभागिता सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	विद्यालय	अतिरिक्त क्रियाकलाप	पटक (महिनामा)	बालबलब	वि.व्य.स.मा बाल सहभागिता
१	ब्रह्मायणी इङ्गलिस स्कूल	हुने गरेको	५	भएको	नभएको
२	फोडा मेटामोर्फिक एकडेमी	हुने गरेको	४	भएको	नभएको
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	२	भएको	नभएको
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	२	भएको	भएको
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	३	भएको	भएको
६	श्री फुल्पिडकोट माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	भएको
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	३	भएको	भएको
८	श्री अर्चले आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	भएको

९	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	नभएको
१०	श्री च्यानडाडाँ आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	भएको
११	श्री सिमासिङ आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	२	भएको	भएको
१२	श्री जाल्यादेवी माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	भएको
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	२	भएको	भएको
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	४	नभएको	नभएको
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	२	भएको	भएको
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	भएको
१७	श्री विज्ज्याल आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	भएको
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	२	भएको	भएको
१९	सनराइज इंजिलिस बोर्डिङ स्कुल	हुने गरेको	४	भएको	भएको
२०	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	४	नभएको	नभएको
२१	श्री बेत्रावती आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	भएको
२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	३	भएको	भएको
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	३	भएको	भएको
२४	श्री सातकन्या बालविकास केन्द्र	हुने गरेको	५	भएको	नभएको
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	२	भएको	भएको
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	४	नभएको	नभएको
२७	श्री बाल शिक्षा मा.वि.	हुने गरेको	३	भएको	नभएको

२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	३	भएको	नभएको
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	५	नभएको	नभएको
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	२	भएको	भएको
३१	ग्रिनल्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	४	भएको	भएको
३२	श्री बनसाँघु माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	३	नभएको	नभएको
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	१	नभएको	नभएको
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	४	नभएको	नभएको

५.१३ . विद्यालयमा कुहिने नकुहिने फोहोर व्यवस्थान, सेनेटरी प्याडको व्यवस्था र बालबालिकालाई दिईने यातना सम्बन्धित विवरण

क्र.सं.	विद्यालय	कुहिने/नकुहिने फोहोर अलग अलग विस्तृत विवरणको व्यवस्था भएको/नभएको	सेनेटरी प्याडको व्यवस्था	बालबालिकालाई शारीरिक र मानसिक यातना दिने गरेको/नगरेको
१	ब्रह्मायणी इङ्ग्लिस स्कूल	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
२	फोडा मेटामोर्फिक एकेडेमी	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
३	श्री आनन्द माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	भएको	नगरेको
४	श्री बनकाली आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	भएको	नगरेको
५	श्री लक्ष्मीदेवी माध्यमिक विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको
६	श्री फुल्पिङ्कोट माध्यमिक विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको
७	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको
८	श्री अर्चले आधारभुत	हुने गरेको	भएको	नगरेको

	विद्यालय			
१	श्री भिमसेन माध्यमिक विद्यालय	नभएको	नभएको	नगरेको
१०	श्री च्यानडाडँ आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	भएको	नगरेको
११	श्री सिमासिड आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
१२	श्री जाल्पादेवी माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	भएको	नगरेको
१३	श्री करडगैरा माध्यमिक विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको
१४	श्री फलाटेदेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
१५	श्री सेतीदेवी माध्यमिक विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको
१६	श्री बलेफी माध्यमिक विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको
१७	श्री विज्याल आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	भएको	नगरेको
१८	श्री जनसेवा आधारभुत विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको
१९	सनराइज इन्हिलिस बोर्डिङ स्कूल	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
२०	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
२१	श्री बेनावती आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
२२	श्री सतकन्या आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	भएको	नगरेको
२३	श्री सुन्दरा देवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
२४	श्री सातकन्या बालविकास केन्द्र	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
२५	श्री कुपकन्या माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	भएको	नगरेको
२६	श्री बालज्योती आधारभुत विद्यालय	नभएको	नभएको	नगरेको
२७	श्री बाल शिक्षा	नभएको	भएको	नगरेको

	मा.वि.			
२८	श्री गोल्मादेवी आधारभुत विद्यालय	हुने गरेको	नभएको	नगरेको
२९	श्री सेतीदेवी आधारभुत विद्यालय	नभएको	नभएको	नगरेको
३०	श्री सरस्वती माध्यमिक विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको
३१	गिनत्याण्ड माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	भएको	गरिको
३२	श्री बनसाँघु माध्यमिक विद्यालय	हुने गरेको	भएको	नगरेको
३३	श्री जनचेतना आधारभुत विद्यालय	नभएको	नभएको	नगरेको
३४	श्री कालीदेवी आधारभुत विद्यालय	नभएको	भएको	नगरेको

परिच्छेद ६ . बाल संरक्षण

६.१ द्वन्द्वपिडित तथा जोखीममा परेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

बलेफी गाउँपालिकामा विगत १ दशक देखि नै द्वन्द्वबाट पिडित भएका बालबालिका रहेको अवस्था छैन भने विगत १ वर्षमा जोखीम अवस्थामा परेका बालबालिका समेत नरहेको महिला तथा बालबालिका शाखा र प्रहरी चौकीले जानकारी दिएको छ ।

६.२ विस्थापित बालबालिका सम्बन्धी विवरण

यस गाउँपालिकाका कुनै पनि वडाहरुमा विस्थापित बालबालिकाहरु नरहेको अवस्था छ ।

६.३. बालश्रमिक सम्बन्धी विवरण

बलेफी गाउँपालिका क्षेत्रमा ८ जना बालबालिकाहरु श्रममा संलग्न रहेका छन् । जसमध्ये ४ बालक र ४ बालिका रहेका छन् । तर गाउँपालिका क्षेत्र र गाउँपालिका भन्दा बाहिर जम्मा ३३ जना बालबालिका श्रममा संलग्न रहेका छन् भने २७ जना बालबालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र घरेलु बालश्रमिकको रूपमा रहेका छन् ।

(क) गाउँपालिका विभिन्न होटेल, पसल तथा अन्य क्षेत्रमा संलग्न बालबालिकाको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं.	श्रममा संलग्न		श्रममा संलग्न क्षेत्र
	बालक	बालिका	
१	०	०	
२	०	०	
३	०	४	गलैचा उद्योग, घरेलु बालश्रमिक
४	०	०	
५	०	०	
६	०	०	
७	४	०	होटेल, किराना पसल, गाई फार्म
८	०	०	
	४	४	

(ख) बलेफी गाउँपालिकाका बालबालिकाहरु यस पालिकाभित्र मात्रै नभई बनेपा, काण्माण्डौ लगायतका अन्य स्थानमा गई श्रम गरिरहेका छन् । वडागत रूपमा आफ्नो घरबाहिर गई श्रममा संलग्न रहेका बालबालिका र घरेलु बालश्रमिकको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं.	बाहिर काममा गएका बालबालिका संख्या	घरेलु बालश्रमिक
१	१	०
२	०	०
३	२	२
४	०	०
५	०	०
६	४	०
७	१	०
८	०	०
जम्मा	८	२

६.४ बाल यौन शोषण तथा बेचविखनसम्बन्धी विवरण

बलेफी गाउँपालिमा रहेका जलबिरे प्रहरी चौकी, लामोसाँघु प्रहरी चौकीका अनुसार वि.सं. २०७८ र वि.सं. २०७९ मा गाउँपालिकाको क्षेत्रबाट बालयौन शोषण, दुर्व्यवहार तथा अन्य घटनाहरु घटेको छैन भने कुनै पनि बालबालिका बेचविखनमा नपरेको अवस्था छ ।

६.५. अनाथ/ असाहाय तथा सडक बालबालिकाको विवरण

यस गाउँपालिकामा १४ वर्ष मुनिका जम्मा १० जना अनाथ/असाहाय बालबालिका रेहका छन् भने कुनै पनि सडक बालबालिका नरहेको अवस्था छ । वडागत विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं	अनाथ/असाहाय बालबालिका	सडक बालबालिका
१	०	०
२	२	०
३	३	०
४	२	०
५	०	०
६	०	०

७		२	०
८		१	०
जम्मा		१०	०

६.६ कुलतमा लागेका बालबालिकाको विवरण

बालबालिकामा लागूपदार्थ दुर्व्यसनीको लत रहेको स्थिती यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं.	धुम्रपान/सूर्ति प्रयोग गर्ने बालबालिका संख्या	नसालु प्रयोग गर्ने बालबालिका संख्या	पदार्थ/लागूपदार्थ बालबालिका संख्या	बाल सुधार गृहमा रहेका बालबालिका
१	११		०	०
२	९		०	०
३	९		०	०
४	८		०	०
५	१५		०	०
६	६		२	०
७	७		१	०
८	१६		०	०
जम्मा	८१		३	०

श्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

६.७. उमेर समुह अनुसार मृत्यु हुने बालबालिका सम्बन्धी विवरण

बलेफी गाउँपालिकामा विगत ५ वर्षमा १६ जना बालबालिकाको विभिन्न कारणले मृत्यु भएको छ । उमेरसमुहको अनुसार वडागत रूपमा मृत्यु भएका बालबालिकाको विवरण यस प्रकार रहेको छ :

वडा नं	बालबालिकाको उमेर समुह		
	५ वर्ष मुनी	५ देखि १२ वर्ष	१३ देखि १८
१	२	३	०
२	०	०	०
३	०	१	१
४	०	१	०
५	१	२	२
६	१	१	०

७	०	०	१
८	०	०	०
जम्मा	४	८	४

६.८ खाद्यान्त संकटमा परेका बालबालिकाको विवरण

बलेफी गाउँपालिकाका कुनै पनि बालबालिका खाद्यान्त संकटमा नपरेको अवस्था छ ।

६.९. जाडो तथा गर्भीका कारण मृत्यु भएका गर्भवती महिला र बालबालिका सम्बन्धी विवरण

बलेफी गाउँपालिकामा विगत ५ वर्षमा जाडो तथा गर्भीका कारण ४ जना गर्भवती तथा सुत्करी आमा र २ जना बालबालिकाको मृत्यु भएको छ ।

वडा नं	मृत्यु भएको गर्भवती तथा सुत्करी आमा संख्या	बालबालिका संख्या	कैफियत
१	०	१	
२	०	०	
३	०	१	
४	०	०	
५	०	०	
६	३	०	
७	१	०	
८	०	०	
जम्मा	४	२	

६.११. संस्थागत हेरचाहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

बलेफी गाउँपालिकाका ४ जना बालक र २ जना बालिका गरी जम्मा ६ जना बालबालिका संस्थागत हेरचाहमा रहेका छन् । विशेष गरी अनाथ, असहाय, अभिभावकविहिन बालबालिकाहरु काठमाण्डौ स्थित विभिन्न अनाथ आश्रमहरुको संरक्षणमा छन् ।

वडा नं	संस्थागत हेरचाहमा रहेका बालक संख्या	संस्थागत हेरचाहमा रहेका बालिका संख्या	जम्मा
१	१	०	१
२	०	०	२

ଅ	୦	୦	୦
୪	୧	୦	୧
୫	୦	୦	୦
୬	୦	୦	୦
୭	୨	୧	୩
୮	୦	୧	୧
ଜମ୍ବା	୪	୨	୬

परिच्छेद ७ : बाल सहभागिता

७.१. बलेफी गाउँपालिकामा बालबालिका संग सम्बन्धीत विविध संरचनामा बाल सहभागिताको विवरण :

क्र.स.	संरचना	बालबालिकाको सहभागिता		
		जम्मा संख्या	बालक	बालिका
१	बालमैत्री स्थानीय शासन पालिका स्तरीय समिति	२	१	१
२	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति	१६	८	८
३	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति	०	०	०
४	विद्यालय व्यवस्थापन समिति	४०	२०	२०
५	वडा स्तरीय बाल अधिकार समिति	०	०	०
६	बालक्लब	६१०	३३४	२७६

७.४ बालभेला र बालबालिकाको लागि बजेट विनियोजनको विवरण

अर्थपूर्ण बालसहभागिता सुनिश्चित गर्नको लागि बालभेला महत्वपूर्ण पक्ष हो भन्ने बुझी आ.व. २०७८/०७९ देखि बलेफी गाउँपालिकामा पालिका स्तरको र सबै वडाहरूमा वडास्तरीय बालभेलाको आयोजना गर्ने अभ्यास छ। स्वास्थ्य र शिक्षा क्षेत्रमा गरिएको बजेट विनियोजनबाट प्रत्यक्ष रूपमा बालबालिकाले नै लाभ प्राप्त गर्ने गर्दछन्। यस पालिकामा स्वास्थ्यको क्षेत्रमा जम्मा १३६८२८००/० र शिक्षाको क्षेत्रमा २,१०,८८०००/० बजेट विनियोजन गरिएको छ भने बालभेलाबाट प्राप्त मागहरूको सम्बोधन सहित बालबालिकाको क्षेत्रमा तपशिल अनुसारको बजेट विनियोजन गरिएको छ :

क्र.स.	कार्यक्रम शिर्षक	विनियोजित बजेट
१	बालसमुह, सञ्जालको नियमित बैठक खर्च	१५००००
२	CFLG सम्बन्धी सुचना, बोर्ड पर्चा, पम्प्लेट प्रकाशन	३०००००
३	पालिका र वडा बालमैत्री सहजकर्ता परिचालन	१४०००००
४	CFLG सूचक, कार्यान्वयनको अवस्था मापन तथा बालालिकाको त्रिवर्षिय लगानी योजना निर्माण सम्बन्धी प्रत्येक वडामा कार्याशाला र लगानी योजना पुस्तक तयार	५०००००

	गर्ने	
५	बालमैत्री स्थानीय शासनको दस्तावेज व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी कार्याशाला	१५००००
६	बालमैत्री सहजकर्ता र वडा सम्पर्क व्यक्तिको क्षमता विकास तालिम	४०००००
७	बाल समूह सञ्चाल क्षमता विकास तालिम	४०००००
८	बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम (कार्यालयको निर्णयअनुसार बालमैत्री गतिविधि अन्तर्गत कार्य गर्ने)	३०००००
९	बालबालिका सम्बन्धी नीति, बालमैत्री स्थानीय शासन तथा बालअधिकार संरक्षण कार्यविधि निर्माण, बालकोष सञ्चालन कार्यविधि, बालसमूह तथा बालसमूह सञ्चालको विधान, बाल संरक्षण कार्ययोजना निर्माण	२०००००
१०	बालमैत्री सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन वडा नं. १	३०००००
११	पालिकाको बालमैत्री सम्पर्क कक्ष व्यवस्थापन	७००००
१२	वडाहरुको बालमैत्री सम्पर्क कक्ष व्यवस्थापन	४०००००
१३	बालमैत्री स्थानीय शासनको नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन, अवलम्बन तथा घोषणा सम्बन्धी वडा स्तरीय अभिमुखीकरण (सबै वडामा)	३५००००
१४	बालसमूह सञ्चालको नियमित वैठक र कार्यक्रमको लागि बाल कक्ष व्यवस्थापन	४०००००
१५	बाल समूह तथा बाल सञ्जल गठन/पुर्नगठन गर्ने	२०००००
१६	विद्यालय, युवा क्लब, गै.स.स., महिला सञ्चाल, संचारकर्मी लगायत सम्बन्धित सरोकारवालाहरुलाई बालमैत्री स्थानीय शासनको नीतिगत व्यवस्थाको कार्यान्वयन, अवलम्बन, घोषणा र दिगोपनको लागि भुमिका सम्बन्धी पालिका स्तरीय अभिमुखीकरण	२५००००
१७	२ वर्षमुनीका बालबालिकाको नियमित वृद्धिअनुगमन, पोषण प्रोत्साहन	२५००००
१८	बालमैत्री आचारसंहिता छपाई, यस सम्बन्धी छलफल सञ्चालन र वितरण	२५००००
१९	प्रोटोकल अनुसार गर्भजाँच तथा सुत्केरी र नव शिशु जाँच गराएवापत पोषण भत्ता स्वरूप आमाहरुलाई प्रोत्साहन उपलब्ध गराउने	३०००००
२०	बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयारी (प्रश्नावली तयारी, तथ्यांक संकलन, विश्लेषण किताब लेखन र छपाई)	५५००००

२१	बालमैत्री स्थानीय तह घोषणा प्रोत्साहन कार्यक्रम (प्रदेश सर्वान्तर)	१५००००
२२	बालविवाह अन्त्यका लागि समुदाय परिचालन कार्यक्रम (प्रदेश सर्वान्तर)	१५००००
		७२,७०,०००.०

परिच्छेद ८ : आर्थिक विकास

ग्रामिण क्षेत्रको बाहुल्यता भएको यो गाउँपालिकाका अधिकांश नागरिकको प्रमुख आम्दानीको स्रोत कृषि उत्पादन नै हो । बलेफी गाउँपालिकामा प्रशस्त उर्वर भुमी रहेको हुँदा यहाँका बासिन्दाहरु कृषि पेशामा मात्रै आवद्ध हुदा पनि वर्षभरी खानको लागि समस्या नरहेको देखिन्छ । आलु, धान, सुन्तला र दुग्ध पदार्थ यहाँका प्रमुख उत्पादन हुन् । पछिल्लो समयमा हरियो तरकारी उत्पादनले समेत व्यासायिक रूप लिदैछ । कृषि बाहेक यहाका मानिसहरुले वैदेशिक रोजगार, व्यापार व्यवसाय, सिपमुलक कार्यहरु पनि गर्दै आएको सर्वेक्षणले देखाएको छ ।

घरपरिवारको मुख्य पेशाको विवरण :

वडा नं.	परिवारको मुख्य आयको माध्यम (पेशा तथा रोजगारीको अवस्था)						अन्य
	कृषि तथा पशुपालन	ज्याला तथा मजदुरी	नोकरी/पेन्सन	पसल व्यवसाय	वैदेशिक रोजगारी (विप्रेशण)		
१	२५७	१०१	६७	१३१		२८	१
२	२२८	७५	८८	२५		८	८
३	५५७	२३	२७	३२		२२	४
४	३९८	११२	६२	४५		४१	४७
५	४३१	८७	१००	१०५		६४	१३
६	४६४	९०	५४	७९		३२	१९
७	४१३	७३	७०	११५		२६	२१
८	३२४	८२	६८	१२२		२७	२६
जम्मा	३०७२	६४३	५३६	६५४		२४८	१३९
प्रतिशत	५८.०४	१२.१५	१०.१९	१२.३६		४.६९	२.६३

श्रोत : घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

परिच्छेद ९ : प्रकोप तथा शान्ति सुरक्षा

९.१. प्रकोपको विवरण

भौगोलिक रूपमा यस गाउँपालिकाको अधिकांश भाग भिरालो भू- धरातल छ र धेरै जसो सुख्खा पाखो जग्गा भएकोले वर्षा धेरै हुँदा पहिरो जाने समस्या छ भने अर्कोतर्फ कम वर्षा हुँदा खडेरीको समस्या सामना गर्नुपर्ने अवस्था छ । यस गाउँपालिकाको पहिलो र प्रमुख घटना भुकम्प, पहिरो र बाढी, हावाहुरी, विद्युतीय करेण्ट लाग्ने र आगलागी हो । यसका अलावा खडेरी, वन्यजन्तुको आक्रमण आदि यहाँ हुने अन्य प्रकोप रहेका छन् । जसमध्ये सबैभन्दा बढि दुःख दिने र बारम्बार आइरहने प्रकोपका रूपमा खडेरी, आगलागी, चट्याङ्ग, असिनाको प्रभाव, हावाहुरी नै देखिएकोले यस गाउँपालिका विपदका दृष्टिकोणले संकटासन्न अवस्थामा रहेको छ । साथै प्रकोपकै रूपमा रहेको विश्वमा नै महामारीको रूपमा फैलिएको कोभिड १९ ले यस पालिकामा पनि असर पारेको थियो ।

९.२ प्रकोपबाट भएको क्षतीको विवरण

बलेफी गाउँपालिकामा वि.सं २०७५ सालदेखि हालसम्म भएका विभिन्न प्रकोपहरूबाट भएको क्षति सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ :

क्र.स.	मिति	प्रकोपको विवरण	प्रकोपबाट भएको क्षतीको विवरण
१.	२०७७ असार १	ब्रह्मायणी नदीमा बाढी आएको	बलेफी-१ को श्री आनन्द मा.वि. को भवन र जलविरे बजार क्षेत्र जोखिममा परेको
२.	२०७८ भाद्र २२	अत्याधिक वर्षा	बडा नं. १ र २ को जलविरे बजार, नौविसे फाँट, सातविसे फाँट, साडबोटे क्षेत्रको धानबाली बाढीको कारण पुरिएको
३	२०७९ ज्येष्ठ १३	आगलागी	बलेफी-७ खाडीचौर बजारमा रहेको सुनकोशी हार्डवयरमा करेन्ट सट भई आगलागी हुँदा करिव २ करोडको क्षति भएको
४.	२०७९ पौष २१	आगलागी	बलेफी-४मा रहेको लाप्से युवा कृषि तथा पशुपक्षि फर्ममा आगलागी हुँदा बलेफी-४ बस्ने वर्ष ४ को बालक निर्जल कार्कीको मृत्यु भएको
५.	२०७९ फागुन ११	आगलागी	बलेफी-७ खाडीचौर बजारमा रहेको स्टेशनरी पसलमा करेन्ट सट भई आगलागी हुँदा विशाल तिमलिसनाको पसल जलेर करिव २० लाखको क्षति भएको ।

श्रोत : विपद् व्यवस्थापन शाखा, बलेफी गाउँपालिका

९.३ बाल अपराधको विवरण

बलेफी गाउँपालिकामा अवस्थित जलविरे प्रहरी चौकी र लामोसाँघु प्रहरी चौकीका अनुसार बलेफी गाउँपालिकामा विगत २ वर्षमा बालबालिका प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न भएका बालबालिका सम्बन्धी अपराधका घटनाहरुको विषयमा कुनै पनि लिखित तथा मौखिक उजुरी नभएको अवस्था छ ।

अनुसुची १ :

बालमैत्री स्थानीय शासन गाउँपालिका स्तरीय समितिको विवरण

क्र.स.	नाम	पद	प्रतिनिधित्वको निकाय	कै.
१	गंगा बहादुर तामाङ	अध्यक्ष	गाउँपालिका अध्यक्ष	
२	सरु लामा तामाङ	उपाध्यक्ष	गाउँपालिका उपाध्यक्ष	
३	सल बहादुर पाण्डे	सदस्य	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	
४	हुव बहादुर खड्का	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. १	
५	छविलाल न्यौपाने	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. २	
६	रितेश तामाङ	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ३	
७	सुर्ज तामाङ	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ४	
८	यादव ठकुरी	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ५	
९	तेज बहादुर पराजुली	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ६	
१०	गृविन्द्र कुमार चौलागाई	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ७	
११	रमेश कुमार श्रेष्ठ	सदस्य	वडा अध्यक्ष, वडा नं. ८	
१२	ज्ञाने सुनार	सदस्य	का.पा. सदस्य	
१३	इश्वरी भण्डारी	सदस्य	का.पा. सदस्य	
१४	रशिम तामाङ	सदस्य	का.पा. सदस्य	

१५	देवकी भुजेल	सदस्य	का.पा. सदस्य	
१६	समिक्षा भुजेल	सदस्य	का.पा. सदस्य	
१७	कविता काफ्ले	सदस्य	का.पा. सदस्य	
१८	राजेन्द्र बहादुर रोकाया	सदस्य	शिक्षा शाखा प्रमुख	
१९	चेतन घिमिरे	सदस्य	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	
२०	फुर्वा छिरिड तामाड	सदस्य	फुर्वा छिरिड तामाड	
२१	अर्जुन महत	सदस्य	अर्जुन महत	
२३	सिता कार्की घिमिरे	सदस्य	सा.वि. शाखा	
२४	सविता श्रेष्ठ	सदस्य	पोषण सहजकर्ता	
२५		सदस्य	गै.स.स. प्रतिनिधि	
२६	चेतनाथ पराजुली	सदस्य	विद्यालय प्र.अ.	
२७	कर्मा लामा	सदस्य		
२८	सुजाता तिमिल्सेना	सदस्य	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	
२९	सुस्मिता थापा	सदस्य	शिक्षिका	
३०	शान्ती आचार्य	सदस्य	बाल संजाल प्रतिनिधि (बालिका)	
३१	किरण गिरी	सदस्य	बाल संजाल प्रतिनिधि (बालक)	
३२	देवकी न्यौपाने	सदस्य	महिला सहकारी अध्यक्ष	
३३	तारामणी श्रेष्ठ	सदस्य	स्थानीय प्रहरी प्रमुख	
३४	भिमा देवी दुलाल	सदस्य सचिव	महिला तथा बालालिका शाखा प्रमुख	

अनुसुची २ :

बालमैत्री सहजकर्ताहरुको नामावली र सम्पर्क नम्बर

क्र.स.	नाम	पद	कार्यक्षेत्र (ठेगाना)	सम्पर्क नम्बर
१	हरि पौडेल	बालमैत्री सहजकर्ता (पालिका)	सबै वडा	९८५१०८४५७६
२	रेवती पौडेल	बालमैत्री वडा सहजकर्ता	वडा नं. १	९७४८८६६८४६
३	नविना नेपाल	बालमैत्री वडा सहजकर्ता	वडा नं. २	९८६०५५९९०५
४	सुस्मा तामाङ	बालमैत्री वडा सहजकर्ता	वडा नं. ३	९७४८८७८५४५४
५	सावित्री खड्का	बालमैत्री वडा सहजकर्ता	वडा नं. ४	९८६५४७०९९४
६	विष्णु बहादुर खन्ती	बालमैत्री वडा सहजकर्ता	वडा नं. ५	९८४९४८६९९३
७	सम्झना सतसंकर	बालमैत्री वडा सहजकर्ता	वडा नं. ६	९८६३५४७३२५
८	यसोदा नेपाल	बालमैत्री वडा सहजकर्ता	वडा नं. ७	९८६०८८०७७०
९	सुजना पराजुली	बालमैत्री वडा सहजकर्ता	वडा नं. ८	९८४०२६९९९५